

Брой 9 (2038) Година LXVII, ISSN-0205-0943 септември 2025 г. Цена: 2 лв./1.02 евро

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - издание на БТС

Абонирайте се за в-к „ЕХО“
Каталожен № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Ден на предизвикателството и есенна кампания „Движи се и победи“ - 27 септември, 4 октомври, 18 октомври, Велико Търново, ТД „Трапезица 1902“ - гр. Велико Търново, Общински съвет и Община Велико Търново, Програма „Синди“, Младежки дом - гр. Велико Търново

Състезание „По стъпките на Алеко с приятел“ - 4 октомври, Витоша и Люлин планина, ТД „Боерица“ - с. Влада, БТС

„По велопътеките с приятел“ - коло състезание - 5 октомври, Витоша, Люлин планина, ТД „Боерица“ - с. Влада

Традиционен масов поход на ученици от столични училища от хижа „Алеко“ до Черни връх - 10 октомври, Витоша, БТС, Столична община

Скоростно изкачване на сградата на Областна администрация Стара Загора - 4 октомври, Сградата на Областна администрация Стара Загора, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора, Спелеоклуб „Саламандър“

XIII-а среща на туристи ветерани „Варненска есен - 2025“ (3 дни) - 2-4 октомври, Варна, ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

Среща и поход на туристическите дружества от Североизточна България - 18 и 19 октомври, хижа „Върбишки проход“, Върбишка планина, БТС, ТД „Мадарски конник“ - гр. Шумен

„Кестенова вечер“ - среща на туристи ветерани - 19 и 20 октомври, Петрич, ТД „Хор „Иван Апостолю“ - гр. Петрич

Четиридневен поход „Освободителите на Неврокоп“ - 26 октомври, по наредба, ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев

Втори пешеходен поход „Димитровден“ по маршрут: с. Нова махала - вр. Купена - Стенето - гр. Пещера - 26 октомври, района на Пещера, ТД „Купена - Пещера“ - гр. Пещера

Международен ден на Черно море - почистване на плажа и туристическите пътеки около х. „Черноморец“ - октомври, Варна, ТД „Родни балкани“ - гр. Варна

Крос-поход и акция за почистване на пътеки от битови отпадъци „Русенско Поломие“ 2025 - октомври, Природен парк „Русенски Лом“, Община Русе, Дирекция „Природен парк Русенски Лом“, СТПД „Академик“ - гр. Русе

Трети туристически събор „Златна есен в Източен Балкан“ - октомври, Източна Стара планина, ТД „Чудни скали“ - гр. Айтос и ТД

Поход по туристически маршрут „Карталови присойки“ - октомври, село Могилица, ТД „Крепостта - Могилица“ - с. Могилица

Песенен празник на туристическите хорове „Слава вам, будители“ - 1 ноември, Пловдив, БТС, ТД „Шипка“ - гр. Пловдив

Традиционен поход по случай Деня на народните будители до ИАР „Мадарски конник“ - 1-2 ноември, ИАР „Мадарски конник“, ТПД „Орлови скали“ - гр. Провадия

Състезание по катерене за деца на изкуствена стена, дисциплина „Боулдър“ - 1-2 ноември, Стара Загора, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора, Алпийски клуб „Железник“

Състезание по спортно ориентирание за купа „Сърнена гора“ - 1-2 ноември, гр. Стара Загора и околностите му, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора

Награждаване на носителите на златни, сребърни и бронзови значки в Националното движение „Опознай България - 100 НТО“ - ноември, София, БТС, МОН, ММС, МК, МТ, ТД

XI-а спортно-туристическа среща на планинските водачи в България - ноември, декември, УЦ „Мальовица“, БТС, ТД

Състезание по катерене за деца на изкуствена стена, дисциплини „Скорост“ и „Трудност“ - ноември, Стара Загора, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора, Алпийски клуб „Железник“

VIII Общински поход „Ден на интензивното ходене“ - 14 октомври, Скални манастири в района на Провадия, ТПД „Орлови скали“ - гр. Провадия

Колопоход „Освобождение“ - 17 ноември, Етрополе, ТД „Старопланински турист“ - гр. Етрополе

Състезание по ориентирание за купа „Никуденско бягане“ - ноември, Казанлък, ТД „Орлово гнездо“ - гр. Казанлък

Поход „По руските паметници в Етрополски балкан“ в чест на освобождението на Етрополе - 22-23 ноември, Етрополски балкан, ТД „Старопланински турист“ - гр. Етрополе

Връчване на годишните награди на БТС и Коледно-новогодишен концерт - декември, София, БТС, СТХБ, вестник „ЕХО“

Национален ученически туристически събор „Снежен рай“ - декември, по наредба, ТД ПЕС „Мусала“ - гр. Самоков

56-та Конференция на Европейската асоциация за пешеходен туризъм (ЕРА) Макон, Франция - 2-5 октомври, ЕРА - Европейска асоциация за пешеходен туризъм, БТС

НА 130 ГОДИНИ РОДНИЯТ ТУРИЗЪМ „РАСТЕ, НО НЕ СТАРЕЕ“

Паметното начало

Тази година на 27 август - ден, в който преди 130 години Алеко Константинов повежда 300 души към Черни връх, на паметната плоча пред Народния театър в София се състоя кратко тържество. Възпоменателно слово произнесе председателят на БТС Венцислав Венев, след това бяха поднесени цветя от изпълнителния секретар Лъчезар Лазаров, членове на УС на БТС, представители на туристически дружества от страната, туристически дейатели и туристи. Сред официалните гости бяха Илин Димитров - секретар по туризъм, култура, духовност и образование в администрацията на президента Румен Радев, Поли Карастоянова - изпълнителен директор на Националния борд по туризъм, д-р Ралица Бозайкова от Министерство на културата, проф. Иван Лалов, д-р Петър Берон, Красимир Премянов - председател

Официалните чествания на 130 години организиран туризъм в България преминаха с масово участие на туристически дружества и много гости от страната и чужбина. Те бяха посрещнати с висок обществен интерес и се осъществиха под патронажа на Президента Румен Радев. Ръководството на БТС благодари на Столична община, Министерството на туризма, Президентството и Софийска Света митрополия за подкрепата и съдействието при тяхното провеждане.

на Съюза на тракийските дружества в България, представители на ПП „Витоша“, НСА „Васил Левски“, спортни федерации и др.

По-късно във Военния клуб в столицата се проведе тържествен концерт, посветен на 130-та годишнина на организиран туризъм в България. Получени бяха десетки поздравителни адреси, сред които от Президента Румен Радев и от Председателя на Народното събрание Наталия Киселова. Известният алпинист и преподавател в НСА „Васил Левски“ Дойчин Боянов връчи на председателя на БТС почетен плакет и поздравителен адрес от ръководството на академията. Последва кратка презентация на историята на туристическото движение в България. Любими туристически песни изпълни хор „Планинска песен“. За празничното настроение допринесоха и изпълненията на Детска вокална група „Пееща дъга“, тенорът Хари Драганов и пианистът Ангел Николов.

►► на стр. 8 и 9

СЪОБЩЕНИЕ

По време на Националния туристически събор на 31 август т.г. бе изтеглена голямата награда сред регистрираните участници в Националното движение „Покорител на 10-те планински първенци“ - ваучер на стойност 500 лв. Спечели я Никола Трифонов от ТД

„Камъка“ - Горна Оряховица.

Всички регистрирани участници в Националното движение „Покорител на 10-те планински първенци“ за периода септември 2024 - август 2025 г. със събрани печати получават туристическа раница, а онези, които имат събрани печати и марки - туристическа раница и туристическа аптечка.

Наградите са осигурени от БТС и може да се получат всеки работен ден до 31.10.2025 г. в Централата на БТС на адрес: София, бул. „Васил Левски“ № 75. С предварителна заявка те могат да бъдат изпратени с куриерска услуга за сметка на получателя.

Телефони за информация: 0882 966 322, 0882 966 300 и 0889 67 66 68

ЧЕСТИТО НА КЪСМЕТЛИЯТА!

Преслав Василев от Русе, един от регистрираните участници със златни значки със 100 печата и 100 марки в Национално движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“ за 2024 г., спечели една от големите награди - лек автомобил „Дачия - Сандеро“. Ключът за автомобила бе връчен на победителя от изпълнителния секретар на Сдружение „Български туристически съюз“ Лъчезар Лазаров.

№ 58A

100 НТО

БОЯНСКАТА ЦЪРКВА

►► 4 стр.

АБОНИРАЙТЕ СЕ ЗА ВЕСТНИК

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК С
ОБНОВЕНО СЪДЪРЖАНИЕ И ВИЗИЯ

От 15 октомври т.г. започна абонаментната кампания за 2026 г., която ще приключи на 15 декември 2025 г.

Вестник „ЕХО“ е с каталожен № 255 в „Български пощи“ ЕАД. След 15 октомври т.г. освен в клоновете на „Български пощи“ ЕАД може да се абонира и през техния сайт - www.bgpost.bg, а също и чрез разпространителска фирма „Доби прес“ ЕООД (тел. 02 963 30 81).

Годишният абонамент за 2026 г. е 40 лв./20.45 евро (с отстъпка от коричната цена на един брой, която от 01.01.2026 г. става 2.04 евро).

БТС И КАУФЛАНД БЪЛГАРИЯ МАРКИРАХА МАРШРУТ В ШУМЕНСКОТО ПЛАТО

На 24 август т. г. се проведе акция за подновяване на туристическа маркировка в Природен парк „Шуменско плато“. Участваха служители от централата на Сдружение „Български туристически съюз“, изпълнителният секретар на съюза Лъчезар Лазаров и членовете на УС на БТС Ангел Филипов и Васил Николов, представители на Кауфланд България и членове на туристическо дружество „Мадарски конник“ – Шумен. Общо 30 души участваха в маркирането на туристически маршрут „Лъвчето“. Той започва от м. Къшкорева, преминава през заслон „Лъвчето“ и води до пещера Бисерна. Чрез връзката му с други туристически пътеки този маршрут предоставя възможност за посещения на интересни местности и обекти в природния парк.

След като бе положена лентова маркировка, в деня на кампанията бяха поставени 12 броя указателни стрелки и бе монтирано ново информационно табло. Почистено и благоустроено бе пространството около Туристическа база „Фургоните“ – предпочитано място за почивка и отход от туристи и местни жители.

Акцията бе седмата поред от съвместната инициатива на БТС и Кауфланд „Не губи посоката“ за маркиране на 400 км. пешеходни маршрути в България. През септември инициативата ще продължи с обновяване и възстановяване на туристическа маркировка в района на град Ямбол.

ПО КАМЕНИШКОТО БИЛО НА ПИРИН

Във времето между 7 и 10 август т.г. туристи от ТД „Средногорец“ – Чирпан осъществихме поредната си среща с Пирин. Този път целта ни бе Каменишкото било на Северен Пирин, което носи името на най-високия му връх – Каменица (2822 м).

Четиридневното приключение започна от местността Попина лъка, на 18 км. от град Сандански. Докато стяхме раниците, успяхме да се полюбуваме на красивия Попинолшки водопад. Направихме снимки и видео и потеглихме за х. „Беговица“/ „Каменица“ – нашата база за сериозното начинание. За 2,5 часа пристигнахме в хижата.

Останахме с отлични впечатления от битовите условия в нея, а в столовата ни предложиха вкусна и разнообразна храна. Хижарят Костов беше точен и акуратен.

На следващия ден тръгнахме по маркираната пътека за седловината Солището, която е на Каменишкото било. След почивка някои туристи изкачиха връх Голена, който е на страничен

хребет на Каменишкото било. Пирин се показва в цялото си великолепие от тук с мраморните си първенци Вихрен и Кутело. В ляво се виждаше Синаница, а на преден план – Спанополски, Башлийски и Бъндеришки чукари. В обратна посока се бе проточило главното било на планината с върховете Джано, Ченгелчал, белокаменния Ореляк с телевизионна кула – първенец на Среден Пирин. А пред нас като грамада се бяха изправили върховете на Каменишкото било, които предстоеше да изкачим.

С повишено внимание потеглихме, като следвахме пирамидките от камъчета, поставени от вече преминали по този маршрут туристи. Следвахме върховете Куклите (2687 м) и Зъбът (2688 м) с шеметни пропасти отляво и отдясно и дълбоки седловини между върховете, заобиколени от близки и далечни върхове, циркуси, превали и цялата гама пирински красоти. На седловината между върховете Зъбът и Яловарника (2763 м) се разделихме на

две групи. Едната слезе по каменното „море“ до долината на река Беговица до маркираната пътека и се прибра в хижата.

Осем ентузиастични продължиха към двуглавия връх Яловарника. С много почивки и внимателен ход те се любуваха на залеза, изгрева, пълната Луна и звездите.

На 9 август се събрахме на Беговишкия превал за последното начинание – изкачване на първенеца на този дял – връх Каменица (2822 м). Двете групи пристигнахме почти едновременно и след задължителната почивка се отправихме към превалята между безименен връх и Каменица, като минахме покрай Беговишко езеро с много попови лъжички по периферията. С бавна стъпка и повишено внимание изкачихме Каменица. Времето отново бе на наша страна. От този забележителен Пирински връх, възпят в известната песен „Ой красив си, Ирин Пирин“,

се насладихме на спиращи дъха гледки във всички посоки. Последвахме много снимки, видео и поехме обратно надолу още по-внимателно. Щастливи и уморени, по маркираната пътека по Беговишка долина достигнахме х. „Беговица“.

Усещането за тази поредна среща с Пирин точно и поетично изрази нашата колежка-турист Надя: „Казват, че Пирин е най-красивата планина в България. За да видиш тази красота обаче планината трябва да те допусне, а природата да е благосклонна.

Щастлив е онзи, който може да я види и усети! Няма обектив, който да може да я улови и запамети! Няма снимка, която да може да я възпроизведе. Само очите и душата могат да я видят и усетят. Там тя остава завинаги чиста и неподправена. Благодаря, Пирин, че ни допусна до твоите величествени върхове в Каменишкото било и ни даде възможност да се насладим на удивителни гледки...“

текст: Димитър ИВАНОВ
снимки: Неделчо АНГЕЛОВ

ПЛАНИНАРИ ПОСТАВИХА ПАНОРАМЕН КРЪГ НА ВРЪХ МАЗАЛАТ

Преди 50 години известният казанлъшки планинар Васил Скордев (Ацето) постави информационен панорамен кръг на връх Мазалат (2197 м н.в.), но тежките атмосферни условия унищожиха съоръжението. Преди година бе установено местоположението му и бяха направени нови азимутни измервания от Кольо Кавръков, Стойно Стойнов и Петранка Ризова. Проектиран и изработен бе лазерно гравиранир кръг и поставен на метална колона с диаметър ф35 мм, висока 900 мм, оцветена в бяло, зелено и червено.

На 16 септември т. г. планинарите Стойно Стойнов, Кольо Кавръков, Мая Иванова, Росица Драгиева, Пепа Влайкова и Христомир Ангелов направиха петчасово работно изкачване от село Търничени, през Белите камъни до връх Мазалат, като занесоха там панорамния кръг, цимент, пясък и вода. Ориентировъчният диск бе стабилно поставен от доброволците маркировачи, които за три часа се спуснаха към изходното място с повдигнато настроение от отлично свършената народополезна работа.

Важните върхове и селища, които се виждат от красивия, господстващ над Розовата долина връх, са означени със стрелки, названия на български език и латиница, надморска височина и азимут.

Приятни гледки за туристите, изкачили връх Мазалат, към забележителностите, които показва ориентировъчното съоръжение!

Христо АНГЕЛОВ

ПЪТЕШЕСТВИЕ ИЗ ТРЪНСКИЯ КРАЙ

Туристи от КТВ при ТД „Чудни скали“ – Айтос пристигнахме в Перник, където ни посрещнаха наши колеги – пернишки туристи. Първо посетихме етнографския Музей на Бусинската керамика в с. Бусинци, Трънско. Негов основател е Петър Гигов – майстор-грънчар, посветил живота си на грънчарското изкуство. Разгледахме доста разнообразни керамични творби, като най-много ни впечатлиха дяволската стомна и работилничката с пещта.

След това посетихме Музея на киселото мляко в с. Студен извор. Уредничката на музея подробно ни запозна с живота и дейността на професор Стамен Григоров – откривателят на млечнокиселата бактерия Лактобацилус булгарикус.

Следващият ни обект беше пещерата до град Трън, където е живяла Света Петка. Накрая тръгнахме към ждрелото на река Ерма. Минахме по екопътеката по левия бряг на реката и по романтично дървено мостче, от където се виждаха двете огромни скали, образувачи ждрелото. Местните жители ги наричат Церковището и Жилав камък. Любувахме се на красивите скални образувания, слушахме шума на буйните води на река Ерма.

Благодарихме на нашата екскурзоводка Антоанета Стефанова и си пожелахме повече такива интересни маршрути.

Йорданка ВЪЛЕВА -
ТД „Чудни скали“ – Айтос

МЕЖДУНАРОДНАТА РЕГАТА „ТИД - 2025” - НАЙ-ГОЛЯМАТА В СВЕТА

Най-голямата водна регата в света - Международната туристическа регата по р. Дунав „ТИД - 2025” премина за 68-ми път по трасе от Инголщадт, Германия (28 юни т. г.) до Браила, Румъния (6 септември).

ТИД е най-дългото пътуване за канута, каяци и гребни лодки и се провежда по река Дунав от 1956 г. насам.

Маршрутът е дълъг 2283 км. и минава последователно през Германия, Австрия, Словакия, Унгария, Сърбия, Хърватия

(1 ден), отново Сърбия, България и Румъния. Неофициално водни туристи продължават плаването до делтата на Дунав в Черно море (общо 2455 км.).

Най-дългият етап на трасето е през Сърбия - 18 дни, следван от този на България - 14 дни. По информация от Митко Кушев (ТД „Приста” - Русе) в началото на регатата е имало около 150 водни туристи с около 130 лодки от Германия, Австрия, Унгария, Португалия, САЩ, Великобритания, Ирландия, България, Сърбия,

Хърватия, Румъния, Словакия и Нидерландия.

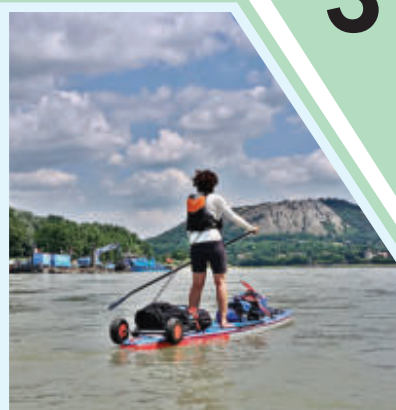
Българският етап (7 - 31 август) е дълъг 473 км., започва от Ново село и завършва в Силистра. Тази година в него са участвали туристи от Германия, Австрия, Унгария, Хърватия, Сърбия, Румъния, Португалия, Нидерландия, Швейцария, а най-многобройни са били българите - 131 туристи от Русе, Плевен, Видин, Козлодуй, Калюфер, Дупница, Пазарджик, Стара загора, Пловдив, София, Варна, Свищов и Силистра. Голяма част

от тях са членове на туристически дружества. От ТД „Приста” - Русе в различните етапи на регатата са участвали 16 водни туристи.

Стилиян Бонев, ръководител за българския етап, разказа: „Първият лагер бе в Ново село, следваха тези във Видин, Лом, Козлодуй, Остров, Байкал, Никопол, Свищов, Русе, Ряхово, Тутракан, Ветрен и Силистра”.

Митко Кушев и Стилиян Бонев от ТД „Приста” - Русе преминаха цялото предизвикателство ТИД - от изворите на река Дунав до делтата ѝ в Черно море. Те стартираха приключението на 21 юни (една седмица преди официалното откриване на регатата) и заедно с още 6 водни туристи от България и 5 от Германия посетиха изворите на Дунав (Donauessingen), преминаха по т. нар. Малък Дунав и на 26 юни се включиха в официалния старт на „ТИД-2025” в Инголщадт.

„Всеки ден от регатата бе интересен и различен по свое-

му, сподели Митко Кушев. И донякъде рутинен - ставане, прибиране на багаж, стартиране, пристигане на мястото за бивакуване, отново оправяне на багаж, вечеря, сън и така два месеца и половина. Но има свобода - всеки ден може да спиращ там, където желаеш, стига да е възможно. Във всички Дунавски държави в лагерите имаше културни програми, концерти и екскурзии по желание. В повечето пунктове за лагеруване беше организирана вечеря от домакините”.

Митко КУШЕВ, Стилиян БОНЕВ - ТД „Приста” - Русе

ГАБРОВСКИТЕ ТУРИСТИ ПРАЗНУВАХА ДВОЙНА ГОДИШНИНА

Туристическо дружество „Узана” отбеляза своята 115-та годишнина и 85 години хижа „Узана” с празник на хижата и туристически походи в Стара планина. В празника и в походите участваха представители на ТД „Амбарица” - Троян; ТД „Бачо Киро” - Дряново; ТД „Белите брези” - Борово; ТД „Добротица” - Добрич; ТД „Добруджанец” - град Генерал Тошево; ТД „Кайлъшка долина” - Плевен; ТД „Патлейна” - Велики Преслав; ТД „Сърнена гора” - Стара Загора и естествено домакините от ТД „Узана” - Габрово.

На 9 август от сборен пункт в село Здравковец, Община Габрово, всички участвахме в шестчасов поход в местността Витата стена със скален венец. Отправихме се и посетихме карстовото езеро Беляковец, Заблатеното езеро и връх Големият репей. Гледката към

Централна Стара планина бе невероятна. Всички бяха възхитени от уникалната панорама към върховете Чумерна, Бедек, Бузлуджа, Шипка, Исполин, Триглав (Мазалат), Ботев, Жълтец, Купена, Амбарица, та чак до връх Вежен. Всичко това с един поглед. Сякаш някой го е подредил! Далечен и широк кръгозор, но най-вече наслада за душата. Омайваща

гледка! Това е България!

След около час посетихме тракийската крепост Витен град над с. Яворец, а след това Неолитната пещера и скалния феномен Момичките.

В 16:30 часа всички се събрахме на изходния пункт и се придвижихме до м. Узана и хижа „Узана”. Стопанката Милена Ботева посрещна гостите в национална носия

и с традиционните питки. Нейният разказ за създаването и историята на х. „Узана” бе увлекателен за всички. Празникът продължи с добро настроение и много усмивки. Председателят на ТД „Узана” Атанас Сидеров връчи грамоти за участие на всяко дружество и габровски „златни” туристически медали за всички гости. Възрастта на участниците бе от 8 до 86 години.

На 10 август след закуска всички се отправихме с бодра крачка към връх Исполин. Веселото настроение не напусна групата до върха. Омайваща гледка отново зарадва гостите. После те посетиха билната поляна Узана, където е обозначен Географският център на България.

Разделихме се с много усмивки и благодарности към всички туристи, които споделиха празника с нас.

Централна Стара планина е

винаги красива - когато е зелена, когато е пестроцветна и когато е снежнобяла. А Габровският балкан - омайващ и спиращ дъха!

Очакваме Ви отново през следващите сезони.

Атанас Сидеров - председател на ТД „Узана” - Габрово

ТРЕТИ МЕЖДУНАРОДЕН АРТ ПЛЕНЕР „ВДЪХНОВЕНИЕ НА КСИЛИФОР”

В периода 1 - 14 септември 2025 г. в парк Ксилифор, Велико Търново, се проведе Третият международен арт пленер „Вдъхновение на Ксилифор”, организиран от Туристическо дружество „Трапезица - 1902” със съдействието на Община Велико Търново и в партньорство с Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий”.

Форумът събра художници и скулптори от България и чужбина. Сред чуждестранните участници специално присъствие имаха четири художници от Ниш, Сърбия, които заедно с българските си колеги създадоха живописни платна и скулптури, вдъхновени от природата и атмосферата на Ксилифор.

Творческата работа на участниците бе ръководена от Пламен Кондов (живопис) и Иван Николов (скулптура). Под тяхното професионално напътствие пленерът се превърна в динамична среда за обмен на идеи, стилове и техники.

На 13 септември в парк Ксилифор бяха официално представени резултатите от пленера в изложбата „Живопис & Скулптура”, която привлече широка публика и внимание от медиите.

Арт пленерът е част от Календара на културните събития на Община Велико Търново, програма „Култура”, и се утвърждава като значимо културно събитие за града и региона.

ПОКАНА

На 12 октомври (неделя) 2025 г. ТД „Осогово” - Кюстендил Ви кани на тристранната среща на туристи от Република България, Република Сърбия и Република Северна Македония на пирамида 106 при село Жеравино в Чудинска планина. Срещата на пирамида 106 е в 12,00 часа.

Тръгване в 9 часа от театъра в град Кюстендил. Носете си лични карти!

Желаещите да участват от други градове да подготвят списък с трите имена и ЕГН на участниците. Има гранична проверка!

Желателно е туристите от други градове да се включат с групата от Кюстендил в 9,00 часа на

театъра, защото районът на събитието е граничен, или да изкачат при черквата „Св. Георги” в с. Жеравино, откъдето започва пешеходният преход. Преходът е 1,30 часа в едната посока. Пътят до там е тесен и може да ползвате само автобус с до 25-30 места.

Всеки участник да си носи вода и храна. Носете си лични карти! **За справки: тел. 0884 914 551 - Силвия Михова.**

ПОКАНА

По традиция всяка година ТД „Хор „Иван Апостолов” - Петрич чества своя празник „Кестенова вечер”, изпълнен с много песни, дегустация на кестени, туристически пътувания и най-вече със срещи и запознанства с приятели туристи от цяла България.

Тази година „Кестеновата вечер” ще се проведе на 19 и 20 октомври (неделя и понеделник) с две нощувки. Ще се постареем да бъдем добри домакини, ще посетим места с много исторически и природни забележителности, в т. ч. в съседна Гърция - градовете Едеса и Солун.

Каним всички желаещи на празника „Кестенова вечер”. **Телефон за информация и заявки: 0885185148 - Лидия Гюрова**

№ 58А

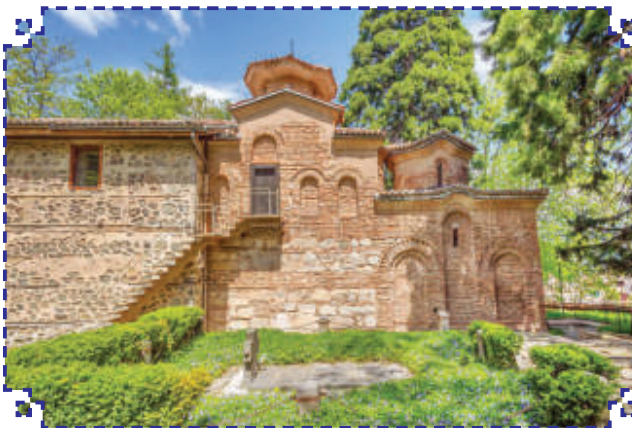
БОЯНСКАТА ЦЪРКВА – ЧАСТ ОТ СВЕТОВНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

№ 58А

Най-легендарната църква на България, разкошно украсена с безценни фрески, Боянската църква „Св. св. Никола и Пантелеймон“ е не само най-представителният паметник на българската църковна живопис, но и на цялото православно изкуство през XIII век. Известна със средновековните си стенописи, през 1979 г. тя е включена в списъка на световното културно наследство под закрилата на ЮНЕСКО под № 42.

В боянския храм се различават няколко строителни етапа. През X – XI в. е изградена малка кръстокуполна църква, обновена в XII в. През XIII в. към западната фасада на старата църква е пристроен притвор, а над него – малък параклис. В средата на XIX в. е достроено двуетажно преддверие „Св. Никола и св. Пантелеймон“. Църквата е действащ храм до 1954 г. Ктиторски надпис на български език в притвора на църквата указва годината на цялостното и изписване (1259 г.), имената на дарителите и родствената връзка на местния феодал ктитор с българския цар и сръбския крал.

Стенописите от XIII в. в кораба (наоса) следват схемата на този тип църква:

Христос Вседържител е изписан в купола, под него са ангели и евангелистите; в олтарната ниша са представени „Богородица на трон“, „Поклонение на жертвата“, „Благовещение“, по стените и арките са изографисани сцени от живота на Христос.

В притвора (вероятно гробен параклис) са изписани 18 житийни сцени, посветени на патрона Св. Никола. Тук са представени и портретите на дарителите – севастократор Калоян и жена му Десислава, на българския цар Константин Асен Тих и царица Ирина, както и първото известно изображение на българския светец Иван Рилски.

Стенописите в параклиса „Св. Пантелеймон“ на втория етаж са от същото време, но се различават по стил. Запазени са части от „Благовещение“, „Причастие на апостолите“, „Разпятие“, „Възкресение“, житийни сцени на Св. Пантелеймон.

Боянската църква е уникална с многообразието, колоритното решение и дълбоката психологическа трактовка на образите. Стилът на стенописите от 1259 г. е свързан с традициите на Търновската живописна школа от XIII в. Неизвестният майстор следва класическата иконография. Живописиста му е ярка и наситена, образите – жизнени, богати на духовни нюанси, подчертана е портретната

характеристика на светските лица. Този новаторски подход класира храма „Св. Никола и св. Пантелеймон“ в листата на световното културно-историческо наследство.

Реставрацията на „Св. Никола и св. Пантелеймон“ започва в средата на XX в. и завършва през 2006 г. вследствие на дарителска акция, организирана от Националния исторически музей. От 2003 г. Боянската църква е филиал на Националния исторически музей.

Информация за посетителите:
Работно време: понеделник – неделя
(зимно) 09:00 – 17:30 (каса до 17:00)
(лято) 09:30 – 18:00 (каса до 17:30)
за резервации: +359 0879 456 635
e-mail: reservation@boyanachurch.info

В храма се допускат най-много по 9 души едновременно. Престоят в църквата е ограничен до 10 минути. Поради големия интерес за посещения в Музей „Боянска църква“ е въведен режим на неорганизиран и организиран (по заявка) посещения ежедневно в работните дни на музея: от 9.30 ч. до 10.00 ч.; от 10.30 ч. до 11.00 ч.; 11.30 ч. до 12.00 ч.; 12.30 ч. до 13.00 часа; от 13.30 ч. до 14.00 часа; от 14.30 ч. до 15.00 часа; 15.30 ч. до 16.00 часа; 16.30 ч. до 17.00 часа.

№ 62

НАЦИОНАЛНИЯТ ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ – ПАЗИТЕЛ НА БЪЛГАРСКАТА ИДЕНТИЧНОСТ

№ 62

Националният етнографски музей е сред най-старите в България. Намира се в сградата на бившия Княжески дворец на площад „Батенберг“ в София и е част от Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН. Създаден преди повече от 130 години, той съществува, за да събира и изследва истории и предмети от бита на българина в миналото и настоящето. Сред основните цели на музея са: да съхранява паметта за живота на хората, населявали българските земи; да осъществява връзката между българската, европейската и световна култура; да представя малко познати области от живота на българите в миналото и настоящето; да изследва, съхранява и документира различни предмети от бита; да документира и представя пътя и историите на отделните предмети до музейните зали.

Фондът на Националния етнографски музей (НЕМ) притежава над 50 000 експоната и е разпределен в 13 колекции: Дърворезба. Домашни занятия и покъшнина; Медникарство; Ковано желязо и занаяти; Керамика; Златарство. Накити; Земеделие и животновъдство; Обичаи и обреден реквизит; Чуждестранно изкуство; Шевичи; Дребни тъкани; Едри тъкани; Българско народно облекло.

Освен множеството временни експозиции продължава иновативната изложба „Звездното небе – митология и наука“ (до 2027 г.), която събира под един покрив културно и научно наследство в областта на етнологията, историята, митологията, астрономията и космонавтиката. Тя е разположена на първия етаж на музея и включва четири тематични части – „Исторически разказ“, „Небесните обекти през погледа на митологията и науката“, „Проекционна зала“ и „Творческа зала“. Експозицията описва развитието на астрономическото

познание по българските земи; проследява устрема на България към Космоса. Не на последно място тя разкрива научните открития, които обясняват законите на Вселената и същността на космическите обекти от близкия и далечен Космос. Така в нея се срещат две коренно противоположни полета на човешкото познание – традицията и народната памет.

130 години Народен музей

Народният музей се обособява през 1892 г., като се отделя от структурата на Публичната библиотека (днешна Национална библиотека „Кирил и Методий“). През 1906 г. той се разделя в самостоятелните Етнографски и Археологически музеи, а сбирката с документи от Възраждането и национално-освободителните борби попълва фонда на Националната библиотека през 20-те години на XX в.. Разказът за отделите и учените, които поддържат тази културна институция жива вече повече от век, можете да откриете в изложбата „130 години Народен музей“.

Експозицията „130 години Народен музей“ е споглед към историята, личностите и идеите, които стоят в основата на неговото създаване. Със 130 разказа за обектите от колекциите, преплетени с биографиите на хората, които са ги проучвали, събирали и представяли, създателите на експозицията имат за цел да представят нов поглед „зад кулисите“ на музейната работа. Следвайки създадения преди век План за събиране

и представяне, изработен от първия директор на НЕМ – етнографът Димитър Маринов, всяка експозиционна зала е посветена на различна тема, свързана с етноложко и историческо познание. Сред тях са отдели като „История“, „Вяра и суеверия“, „Облекло и текстил“, „Народна музика“, „Покъшнина“, „Войнство“ и др. Накити, принадлежали на семейството на Георги С. Раковски и дарени от неговата сестра, както и барутници на Дядо Ильо войвода са сред някои от експонатите със специална история. Макет на крепостта „Баба Вида“, изработен от сребро и подарен от видинчани на Цар Фердинанд, също може да бъде видян в изложбата. Кутии, които съдържат скритата история на музейните работници и изрисуваните „паспорти“ на придобити артефакти, отвеждат посетителя в скрития разказ за Народния, а по-късно и Националния етнографски музей.

В музейния фонд се съхраняват предмети от територията на цялата страна. В него се включва още и богата колекция за културата на българите, които днес живеят извън политическите граници на България – от Македония, Западните покрайнини, Северна Добруджа и Банат. През 1954 г. Националният етнографски музей е настанен в бившия Княжески дворец – една от най-старите и с най-интересна история сгради в София. Днес музеят се помещава в източното крило на Двореца, където са били спалните стаи,

приемните и личните кабинети на царското семейство.

Малцина знаят, че през 1873 г., върху основите на унищожената от пожар през 1816 г. сграда на Сарай на пашата е изграден новият Конак, в чиито подземия е осъден Васил Левски. Централният вход с голям балкон над него съществува и днес, но преустроен.

През 1879 г. сградата става резиденция на княз Александър I Батенберг. По негова заповед през 1880-1882 г. е извършено първото й преустройство от архитектите Румпелмайер,

Колар и Майерберг. В 1893-1895 г. дворецът претърпява ново преустройство по план на австрийския арх. Грюнангер – разширен е с Източното крило. Сградата съдържа елементи на ренесанс, виенски барок, напомня на френските дворци от XVIII в.

В началото на 20-и век в музея работят изявени изследователи и общественици като Димитър Маринов, Антон Попстоилов, Евдокия Петева-Филова, Стефан Костов, Кръстю Миятев, Христо Вакарелски, Любомир Милетич и др. Музейният живот привлича и други известни представители на българската интелигенция, сред които писатели и поети като Иван Вазов, Дора Габе и Елин Пелин, композитора Добри Христов, художника Иван Мърквичка, изкуствооведа Асен Василиев.

През 1978 г. сградата е обявена за Паметник на културата с национално значение.

РАБОТНО ВРЕМЕ
вторник – неделя: 10:00 – 18:00 ч.
(издаването на билети приключва в 17:30 ч.)
почивен ден – понеделник
За резервиране на беседа: +359 879 409 318
За информация относно образователните програми на музея: +359 879 807 947 или edu_natethnomuseum@iefem.bas.bg (понеделник – петък от 10:00 до 17:00 ч.)

ХИЖИ В РЕГИОНА НА СОФИЯ

ХИЖА „МУРГАШ“

Намира се в планината Мургащ, дял на Западна Стара планина, в югозападното подножие на вр. Мургащ, 1420 м н.в., GPS: 42.821611°N 23.652764°E.

Четириетажна сграда с капацитет 40 места, разпределени в стаи с по 2, 4, 6 и 10 легла. Сградата е водоснабдена и електрифицирана от собствени източници. Има вътрешни санитарни възли и баня. Отоплението е с парно и печки на твърдо гориво. Туристическата столова е с капацитет 60 места и се отоплява с камина. Хижата предлага топли супи, традиционна българска кухня, скара на плоча, сладки изкушения и богат избор от напитки. Работи цялостно. Тя е пункт от „Е-3“

Изходни пунктове: гр. Бухово – 4.00 ч. (12 км почвен път); с. Желява – 3.30 ч.; с. Чурек – 4.30 ч.; с. Врачеш – 6.00 ч. Врачески манастир „Св. 40 мъченика“ – 5.30 ч.; Елешнишки манастир – 3.00 ч.; с. Ябланица - ловен дом „Търсава“ – 4.00 ч.

Съседни обекти: вр. Мургащ (1687 м) – 0.30 ч., х. „Лескова“ – 6.00 ч., тур. сп. „Витиня“ – 5.00 ч., ист. местност Чешма турски преслап – 0.05 ч., вр. Невижда (1426 м) – 0.15 ч.

За контакти: Бойко Надков - 0888 38 05 30 или Леонардо Михайлов - 0888 95 03 46
Стопанин: ТД „Кремиковци“ – гр. София

ХИЖА „ПЛАНИНАРСКА ПЕСЕН“

Намира се в м. Боерица, Витоша, 1692 м н.в., GPS: 42.602465°N 23.253201°E. Сграда с капацитет 27-30 легла, разпределени в 1 двойна стая, 2 четворни, 2 с пет легла и 1 със седем легла; отопление - парно, вътрешни санитарни възли и баня, механа с отделна камина - 40 места, бюфет, паркинг. Хижата предлага топли супи, скара, бира.

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 1.00 ч. по туристическа алея; кв. Владая – 2.30 ч. по туристическа алея; кв. Княжево – 3.00 ч. по туристическа алея.

Съседни обекти: х. „Кумата“ – 0.15 ч.; х. „Септември“ – 0.40 ч.; х. „Тинтява“ – 0.50 ч.; х. „Момина скала“ – 1.15 ч.; х. „Борова гора“ – в непосредствена близост

За контакти: 0889 77 07 59 - Румен Кожухаров
Стопанин: „Сдружение на туристическите хорове в България“ – гр. София

ХИЖА „МОМИНА СКАЛА“

Намира се в м. Стамболова ливада, 1479 м н.в. GPS: 42.623009°N 23.251386°E. Сграда с капацитет 35 легла, разполага с 1 апартамент и в стаи от 2 до 6 легла. Отопление – ел. уреди, етажни санитарни възли и бани, ресторант, паркинг.

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 0.30 ч. по шосе; кв. Княжево – 2.30 ч.; кв. Бояна – 2.15 ч.

Съседни обекти: Боянски водопад – 0.40 ч.; х. „Септември“ – 0.20 ч.; х. „Планинска песен“ – 1.30 ч.; х. „Тинтява“ – 0.25 ч.; х. „Есперанто“ – 0.20 ч.; х. „Планинец“ – 0.30 ч.

За контакти: 0889 27 66 47
Стопанин: БТС – София

ХИЖА „ПЛАНИНЕЦ“

Намира се в м. Сврачар, Витоша, 1367 м н.в., GPS: 42.624336°N 23.239836°E. Сграда с капацитет 62 легла в стаи с по 2, 3 и 6 легла, самостоятелни и етажни санитарни възли и бани, локално отопление, ресторант, паркинг. Хижата е отлична изходна точка за най-популярните маршрути за планинско колоездене на Витоша.

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 0.40 ч.; кв. Княжево (София) – 2.00 ч.; кв. Владая (София) – 2.15 ч.

Съседни обекти: х. „Момина скала“ – 0.30 ч.; х. „Септември“ – 0.30 ч.; х. „Тинтява“ – 1.00 ч.; х. „Белите брези“ – 0.30 ч.; х. „Планинска песен“ – 1.00 ч.

За контакти: 0878 37 71 74
Стопанин: ТД „Урвич“ – гр. София

ХИЖА „БОНСОВИ ПОЛЯНИ“

Намира се в източния дял на Люлин планина, м. Поляните, на 966 м н.в., GPS: 42.650134°N 23.191995°E.

Сграда с капацитет 22 легла, вътрешни санитарни възли, отопление с ел. уреди, туристическа столова, ресторант с лятна градина. Хижата е изходна точка за най-популярното велотрасе на Люлин планина – „Пумба“.

Изходни пунктове: м. Черният кос – 1.00 ч.; кв. Княжево през м. Кърлежа – 1.00 ч.; кв. Горна баня – 1.30 ч. (7 км. по асфалтово шосе)

Съседни обекти: ман. „Св. Кирил и Методий“ – 15 мин.; Владайски манастир „Св. Петка“ – 1.00 ч.; вр. Дупевица (1256 м н. в.), първенец на Люлин планина – 1.00 ч.

За контакти: 0884 95 66 66
Стопанин: БТС – София

ХИЖА „АЛЕКО“

Намира се в м. Масловица, Витоша, 1977 м н.в., GPS: 42.582411°N 23.235319°E. Сграда с капацитет 100 легла, етажни санитарни възли и бани, локално отопление, туристическа столова, бюфет, ресторант, изкуствена стена за катерене, ски гардероб, ски писта, ски велекове, паркинг. Хижата е пункт от Е-4.

Изходни пунктове: Долна станция на лифта от кв. Симеоново; горна станция „Голи връх“ на лифта от кв. Драгалевци – 0.30 ч.; кв. Драгалевци – 3.00 ч. (14 км по шосе).

Съседни обекти: х. „Тинтява“ – 1.30 ч.; връх Черни връх – 1.30 ч.

За контакти: 02 967 11 13, 02 980 55 33, 0876 86 02 35, 0877 10 14 27
имейл: tours@motensport.com

Стопанин: БТС – София и ТД „Мотен“ – гр. София

ХИЖА „ЛЮЛЯКА“

Намира се в долината на Крива река, м. Джулин кладенец, Мала планина, на 691 м н.в., GPS: 42.891588°N 23.174364°E.

Сграда с капацитет 24 места в стаи с 2, 3 и 4 легла, етажни санитарни възли и бани, отопление с ел. уреди, туристическа столова, ресторант, летен бюфет и столова, паркинг.

Изходни пунктове: м. Белидие хан – 20 мин. (1.5 км по асфалтово шосе); с. Градец – 45 мин.

Съседни обекти: Скали и пещери, подходящи за катерене – в околностите на хижата; с. Дръмша – 2.30 ч., по каньоновидната долина на Крива река; с. Чибавци – 3.00 ч., гр. Своге – 6.30 ч.

За контакти: 0877 95 51 51
Стопанин: БТС – София

Всички туристи, притежаващи членска книжка на Сдружение „Български туристически съюз“ със залепена марка за текущата година, ползват отстъпка от цените за нощувка в тези обекти.

ЕВРОПЕЙСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТИ

Преди 35 години (1990 г.) Българският туристически съюз е приет за редовен член на Европейската асоциация за пешеходен туризъм (ЕРА). Днес в нея членуват 63 организации от 33 европейски държави. Рационално и гъсто разположената мрежа от хижи, както и широкият обхват от над 20 000 км. трайна и лентова маркировка по всички планини е високо оценена от ЕРА. От създадените дванадесет евромаршрута единствено на България е възложено маркирането и поддържането на три от тях – изключително признание за БТС. Съюзът се справя достойно с тази задача и в три последователни години – 1991, 1992 и 1993 маркира маршрутите Е3 – в отсечката Ком-Емине в Стара планина; Е4 – Витоша – Верила – Рила – Пирин – Славянка и Е8 – Рила – Родопи. Трите маршрута, по които има около 90 туристически обекта (хижи и заслони), включително и в подходите към тях, са с обща дължина около 1700 км.

Предвид големия интерес към тези маршрути вестник „Ехо“ започва да публикува поредица за тяхното представяне.

Европейският туристически маршрут Е3

започва от Испания, продължава последователно през Франция (Ардените), Германия, Австрия, Унгария и Румъния (Карпати). Българският участък на Е3 преминава през 14 дяла по билото на Стара планина – от връх Ком до нос Емине. Той е с обща дължина около 600 км., обозначен е със специални табели с надпис Е3, червена лентова маркировка и метални стълбове в жълто-черен цвят (зимна маркировка). По трасето се изкачват около 100 върха, а по него и в близост са разположени около 40 туристически обекта – хижи и заслони. Маршрутът пресича територията на НП „Централен Балкан“ и ПП „Българка“ и е един от най-трудните както по дължина, денивелация и времетраене, така и по сложни метеорологични особености.

В този и следващи броеве на „Ехо“ ще предложим няколко от най-атрактивните етапи на Е3, към които има засилен интерес.

Ком - Петрохански проход – хижа „Пробойница“ – гара Лакатник (летен маршрут).

Тази отсечка минава през два дяла на Западна Стара планина – Берковска и Козница. Първенец на Берковския дял е вр. Ком (2016 м н. в.), откъдето започва българският участък на Е3.

От град Берковица до хижа „Ком“ – нова има асфалтово шосе (15 км.). Маркираната пешеходна пътека започва от центъра на Берковица, на няколко места пресича стръмните завои на шосето, в някои участъци за кратко следи самото шосе и след около 3,45 часа достига хижа „Ком“ – нова (1500 м н. в., 100 легла, тел. 0889 68 16 93 и 0888 23 24 23).

От хижа „Ком“ – нова по маркираната пътека се преминава край хижа „Ком“ – стара за около 20 минути. От нея нагоре, през стара смърчова гора в югоизточна посока, се отделя маркираната зимна пътека, която извежда на главното било, а лятната пътека с червена лентова маркировка навлиза в голямо лавиносъбирателно поле, наречено „Фунията“, после излиза от горския пояс и за около 15 минути достига седловината между връх Маи Ком вляво и вдясно – реброто на Среден Ком. От тук в западна посока за около 40 минути се изкачва връх Ком (2016 м н. в.). Слизането става в обратна посока до седловината, а от нея в югоизточна посока за около 1.30 часа се стига до поляна, над която се издига връх Зелена глава с метеорологична станция и съоръжения. Подсича се върха и след 20 минути се слиза на асфалтово шосе, а след още 15 минути се достига връхната точка на Петрохански проход. През него минава най-късият път от София до река Дунав. Петроханската седловина е границата между Берковска планина, Козница и Понор. Тук има бензиностанция и заведение за хранене. От него се продължава в югоизточна посока по асфалтов път, перпендикулярен на главното шосе. Маркираната пътека изоставя пътя от чешмата вляво и през стара букова, а по-нагоре иглолистна гора, за около 20 минути достига хижа „Петрохан“ (1500 м н. в., 40 места) – общо

3 часа от вр. Ком.

От хижа „Петрохан“ в североизточна посока за около 15 минути се излиза от горския пояс. Пътят траверсира високо южния скат на главното било и след около 30 минути излиза на широка седловина. След още 50 минути (общо около 1.30 часа) се достига висока канара, която стърчи самотно върху равното тревисто било. От тук в североизточна посока се отделя

ясно очертана маркирана пътека, по която за около 30 минути може да се изкачи скалистия връх Тодорини куки (1785 м) – първенецът на Козница.

Основната пътека продължава на изток и след леко спускане на изток-югоизток се слиза на седловината в западното подножие на връх Зелени рид – общо 2.10 часа. Продължава се на изток и за около час (3.10 часа) се достига Червената

локва – малко понижение върху главното било, в което се задържа вода. Тук пътеката леко завива на североизток и след 500-600 метра се спуска към Врелата – изворите на река Пробойница (3.25 часа от х. „Петрохан“). Това място е възлово и при мъгливо време има опасност от изгубване. От тук вляво се отделя пътеката за хижа „Бялата вода“, а вдясно продължава пътеката за хижа „Пробойница“, която навлиза в горския пояс. Пресичат се няколко потока – десни притоци на река Пробойница. Излиза се на чакълиран горски път (3.45 часа), а от там до хижата има още 4 километра. Маркировката съкращава някои от завоите на пътя и за по-малко от час се достига хижа „Пробойница“ (1004 м н. в., 40 легла. Хижата е основно ремонтирана и предлага отлични условия за почивка, тел. 0899853483) – общо 4.30 часа от х. „Петрохан“.

Разстоянието от хижа „Пробойница“ до гара Лакатник по шосе е 12 км. Като се пресичат серпентините при село Губислав по преки пътеки, разстоянието се изминава за около 2.30 часа. Шосето преминава през няколко махали на селото и вилни зони, после слиза в Искърския пролом на главно шосе София – Мездра. Преминава се по моста над река Пробойница, продължава се по шосето в посока Мездра, минава се по мост над река Искър и се излиза на жп гара Лакатник.

Йордан ЙОРДАНОВ

ПОСТАВИХМЕ „НАЧАЛОТО“ НА „КОМ-ЕМИНЕ“

Маршрутът „Ком-Емине“ е предизвикателство за всеки турист заради големите спускания и изкачвания, непостоянния характер на времето в Стара планина – ту валежно и ветровито, ту горещо и сухо. Предизвикателствата са да преодолееш умората, трудностите, да накараш краката да вървят отново и отново, но и емоциите от срещите с хижи, с туристи, с ентузиастични по пътя, срещи; емоциите на звездните вечери, прохладни утрини и знойни следобеди, хладни чешми, чакащи да утолят жаждата ти и емоцията от това, че си поел по този път.

В дъхновени от предизвикателството „Ком-Емине“, туристи от ТД „Средногорец“ – Чирпан в края на юли преминават за четири дни малка част от него. Започваме от емблематичния връх Ком. Автобусът ни оставя на хижа „Ком“. От там плавно се изкачваме. Върхът предлага величествени гледки, наслаждаваме им се и не ни се тръгва, но пътят зове. По удобни пътища и пътеки слизаем към проход „Петрохан“. Откъм Сърбия долитат черни облаци, завалява леко, уж разхлаждащо, но после дъждът вали с пълна сила – сякаш небето се е отворило и вървим с мокри дрехи, обувки, раници. Е, все пак не ни е първият дъжд

в планината, прибираме се в хижата, оставяме мокрите дрехи и обувки да съхнат, а ние се събираме в столовата на сладка раздумка.

Следващият ден започва с ярко слънце и без нито едно облаче на хоризонта. Кой сух, кой не чак толкова, поемаме към следващата цел – хижа „Пробойница“. Изкачваме се на билото на планината, вървим по високи плата, свежестта е навсякъде и имаме сили да се отбием до скалистите Тодорини куки. Около обед удобният път по билото на планината свършва, започваме сериозно спускане, но имаме късмет, че слънцето се скрива и приятни облаци носят хладина. По пътя попадаме на няколко големи малинака – толкова примамливи и изкушаващи, че тотално развалят дисциплината в групата. Пристигаме на хижа „Пробойница“, а там се снима новият български сериал „Ком-Емине“. Разхождат се мастити кинаджии, дават се команди да се пази тишина, дебнат ни да не влезем в кадър, та чак се чудим каква е тази стерилна обстановка – туристите са прашни, потни, причестите са им са „последна грижа“, в хижата е шумно – хората си говорят, викат, пеят, чува се кучешки лай, тракане на съдове от кухнята, ама какво да се прави – изкуството иска жертви.

Иде ред на най-дълъг преход с големи денивелации. От хижа „Пробойница“ слизаме до Гара Лакатник, а от там трябва да се изкачим до хижа „Тръстена“. Денят е горещ, слънцето прижурия и в най-горещата част на деня тръгваме по стръмно изкачване над Гара Лакатник. След това се налага да вървим по асфалт към село Лакатник. По пътя не липсват чешми, но водата за минути става с температурата на приятно затоплен чай. Не бързаме за никъде и в ранния следобед достига хижа „Тръстена“. Там гостоприемните домакини възстановяват баланса с прекрасен таратор, гъбена супа и шкембе чорба. Възползваме се от удобните навеси и пейки край хижата, за да се насладим на прохладата на вечерта, на вкусната храна, споделена с приятели и на разговори за пътешествия.

Последният ден е безкрайно слизане до гара „Бов“, пътуване с влак по живописното Искърско дефиле и дълго прибиране до дома.

Поставихме началото – тръгнахме по пътя. Обещаваме си, че догодина ще го продължим. А някои вероятно ще приемат предизвикателството да го минат наведнъж.

текст: Христо ТЕНЧЕВ
снимки: Неделчо АНГЕЛОВ

Осоговска планина отново събра туристи от България и Северна Македония. Тя е сред най-големите планини по западната ни граница. Около 30 процента от площта ѝ са в българска територия, около 70 са на територията на Република Северна Македония. Но винаги ще съществува и ще посреща всички, дошли с отворени сърца и добри намерения и ще ги изпраща подобаващо – с благослов.

Оставили зад себе си грижи, умора и проблеми сме отворили очите си за нейната красота. Този път по покана на нашите приятели от Крива Паланка ние, туристите от ТД „Осогово“ - Кюстендил, се включихме в чудесната програма, подготвена от домакините.

Първата отбивка бе на **манастира „Св. Йоаким Осоговски“**. Легенда разказва, че осоговската обител е била основана от Яким (Йоаким), живял в XI-XII век., който бил духовен ученик на Св. Иван Рилски. Родното място на Св. Йоаким не е известно, но се знае, че той първо се е спрял в село Градец и отишъл в дома на тамошния княз. Князът му посочил места по река Крива река, където може да се установи. Пустинникът си избрал една пещера в местността „Бабин дол“ и там прекарал остатък от земния си път в пост и молитва. Тази пещера всъщност е първата обител, предхождаща големия манастир, изграден по-късно. След като Св. Йоаким починал, тялото му било

намерено от ловци, които го погребали до пещерата.

По времето на византийския император Мануил Комнин (1143-1180) свещеник с монашеско име Теофан основал манастира на днешното му място. Той погребал в съградената от него манастирска църква мощите на светеца, които открил по съновидение.

Последното строителство на манастира датира от 1847 г. и е изпълнено от известния строител на Балканите Андрея Дамянов. Една от най-характерните фрески е композицията „Евангелската проповед на апостол Павел“, в която вярващите са нарисувани с народни носии. Именно образът на Апостол Павел от тази фреска е взет за модел на новия герб на Македонската православна църква.

В исторически план манастирът е бил посещаван от много царе и крале. Пред входа му е поставен официален знак, директно изпратен от султана. В предания е отбелязано, че турската власт е почитала чудотворната мощ на свети Йоаким, което е истинска рядкост.

Днес манастирският комплекс е не само духовен център на региона. Това е място, където се провеждат многобройни реномирани международни, научни, културни и спортни прояви.

Църквата, посветена на раждането на Св. Богородица е най-старият обект в

НА ВРЪХ КАЛИН КАМЕН

комплекса. Изградена е през 14 век и е поставена върху основите на стара църква от 11-12 век. Църквата е била разрушена от пожар, а през 1585 г. от земетресение, но винаги е била възстановявана и обновявана.

На тръгване няколко пъти се обърнахме, за да запечатим в съзнанието си силуета на този бял храм. Сигурна съм, че той ще пребъде във времето. Посетете го и ще почувствате това!

Преходът ни продължи към изкуственото езеро и след множество снимки започна изкачването до връх Калин камен (1884 м н. в.). Съзерцаваме обгледна панорама, поемаме на големи глътки чувството за свобода, което Осогово дарява. На изток, в непосредствена близост, се е ширнал масивът на Руен. На хоризонта се извисяват най-високите македонски планини – Якупница, Кораб, Кожух, Шар. От граничното било най-добре изпква и примамва връх Таштепе (1993 м). В кръгзора ясно се очертават билата на Старопланинските масиви, на Чипровската и Берковската планина, Витоша, върховете Човека и Шапка, високата и обширна снага на Рила, Пирин, Славянка и Беласица.

Седим на върха и всеки преживява емоцията от тази природна красота. Насладихме се на гледките, направихме безброй снимки, хапнахме и поехме обратно надолу към Станечки водопад.

Закътан в гънките на Осоговието до с. Станци, Станечкият водопад е на 1160 м н. в. Водопадът не е голям, висок е само 11 метра, но бе чудесен завършек на един прекрасен ден, преживян заедно с приятели туристи.

Сбогувахме се с уговорки за следващата проява, която ще е съвместна с туристи от България, Сърбия и Северна Македония и ще се състои на пирамида 106, при село Жеравино в Чудинската планина. Това е триграничната точка на трите държави, където с развети национални знамена в геометричния център на Балканския полуостров се срещаме с приятели, туристи, завързваме нови запознанства, правим снимки за спомен и уговорки за нови срещи.

Изказваме специална благодарност на домакините от туристическото дружество в Крива паланка с председател Катица Борисовска.

До нови срещи, приятели!

В ПАМЕТ НА НЕЗАБРАВИМИ АЛПИНИСТИ

По традиция всяка година на 11 август ТД „Осогово“ - Кюстендил с подкрепата на Община Кюстендил организира поход до втора тераса под връх Малъовица в Рила, където почитаме паметта на алпинистите Людмил Янков, Стоян Наков и Стамен Станимиров. За пръв път тази година в проявата се включиха дъщерята на Йордан Зашев – Даката Даниела Калева със съпруга ѝ, синът му Пламен Зашев и майка им Лиляна Зашева.

На Меча поляна туристическият хор „Осоговско ехо“ изпълни няколко любими туристически песни и любими стихове. Даниела Калева изказа мили послания към присъстващите, а след това бяха поднесени цветя на втора тераса. Емануела Дюлгерска припомни любими мисли и стихове, написани от Людмил Янков.

Всяка година тук, в слънце и дъжд, на този ден са и синът, снахата и внучките на Людмил Янков. Децата цитираха стихове на своя дядо, с когото срещите им са били единствено чрез словото – чрез думите на хората и допира с поезията му.

Людмил Янков щеше да навърши 72 години. Поетът със сечиво в ръка и въже на рамо. Роден преди 72 години в Кюстендил, израснал с поглед нагоре – към върховете. С душа, настроена на честота, която улавят само онези, които знаят, че височината е преди всичко състояние на духа. Заслужил майстор на спорта. Почетен гражданин на Кюстендил. Поет...

„Не питай за цената на мечтата – бори се, литвай, падай и умирай!“ — писал го е той. Извикал го е от себе си, както се вика преди скок над бездната, но най-вече с пълната вяра, че е готов да плати цената. Неговото поетично наследство

е планинарска летопис, в която скалите, снеговете и облаците говорят на езика на човешките чувства. В стиховете му няма поза — има път, изпитания и честност, остри като ръба на Матерхорн.

През 1984-та, когато страната ни поглеждаше към най-високия връх на света, Людмил беше там — в експедицията „Еверест“. Не стигна върха. Не сбъдна своята мечта, защото опита да спаси друга. Христо Проданов остана там завинаги. Людмил се върна — не с покoren връх, а с нещо по-голямо — със съвест.

Той изкачи Айгер, Матерхорн, Чивета, Гросглокнер, Чима Пиколисима, Лени, Елбрус... Мечтаеше за Еверест, но откри своя най-личен връх — човечността.

И хората му се отблагодариха, а планината се поклонил пред неговото име. Четвъртият по височина връх в Рила, доскоро известен сред туристите като Безименния, вече носи името Людмил Янков — траен знак, че духът му остава тук, сред снеговете и небето.

На 17 април 1988 г., недалеч оттук — на връх Камилата, той падна, но летеше... не беше загубен, а остана и духът му все още се рее над всички нас днес, когато стоим тук, усещаме не отсъствие, а присъствие. По вятъра. По тишината. По сенките на облаците, които се плъзгат по скалите. Той е тук. Той... и много други...

С Людмил тялом си отиде и младият Стоян Наков — родом от Кюстендил, амбициозен и отдаден на планината. Участник в експедиция „Памир – 1987“, една от най-ярките млади надежди на българския алпинизъм. Споделяше въжето и мечтите на Людмил — и остана завинаги вплетен в тях.

Някъде тук, около нас усещаме и Стамен Станимиров —

„Железният Стамбата“, майстор на спорта по алпинизъм, участник в експедицията „Еверест-84“. Катерил върхове от Анапурна до Матерхорн, обучавал млади планинари, спасител, парашутист и приятел, който винаги подаваше ръка. Човекът, за когото благородният жест беше принцип, а планината – религия. Чувстваме присъствието и на Йордан Зашев – Даката – големият приятел на Людмата (29.08.1940 – 09.12.1983), нашият земляк /от с. Друмохар/ и приятел на много кюстендилски алпинисти, участник в националния отбор по алпинизъм и член на окончателния състав на експедиция „Еверест – 84“, изкатерил Елбрус в Кавказ и три гиганта в Памир. Загинал под връх Ловница в Рила...

Специално в нашата проява бе и участието на кинематографите Никола и Иван Йотови. Творческата биография на Николай Йотов е свързана с БНТ и конкретно с предаването „Атлас“ на големия пътешественик Симеон Идакиев. В програмата „Атлас“ през 1995 г. е създаден документален филм от Николай

Йотов „Разговор с приятел, който остана в планината“. Разказва за живота и подвига на Людмил Янков.

Днес – 30 години след премиерата на документалния филм Николай Йотов, подпомогнат вече от сина му започват работа по игрална версия на филма „Разговор с приятел“. Затова творческият екип ще разчита на подкрепата на кюстендилци с убеждението да възкреси за българите светлите спомени за мъжете от Еверест,

запомнените, но и забравените.

Присъстващите имаха възможност за походи до върховете Малъовица, Еленино езеро и Камилата. В мероприятиято се включиха повече от 150 участници туристи, алпинисти и деца с родители от студио „Дебют“, Еко клуб „Малкия принц“ и много любители на планината от цялата страна.

страницата подготви Силвия МИХОВА – секретар на ТД „Осогово“ - Кюстендил

ДРЯНОВСКИ ТУРИСТИ ВЪВ ВИСОКИТЕ ТАТРИ

През август т. г. шестнадесет туристи от Клуба по пешеходен туризъм „Планинари“ при СТД „Бачо Киро“ - Дряново осъществиха деветдневен пътуване до Словакия с туристически преходи във Високите Татри и изкачване на няколко от най-високите върхове. Туристическата проява беше посветена на 100-годишния юбилей на СТД „Бачо Киро“ - Дряново и 130 години организирано туристическо движение в България.

В първия ден пътувахме 780 км. От Дряново, през моста „Нова Европа“ при Видин - Калафат, край пролома „Железни врата“ на река Дунав с изградения хидроенергиен комплекс между Румъния и Сърбия до унгарският град Сегед, където нощувахме в хотел, разгледахме туристически забележителности и посетихме културни събития в града. През втория ден продължихме пътуването с още 540 км. от Сегед до град Попрад в Словакия - посетихме и най-високата планина в Унгария - Матра и нейния първенец връх Кекеш (1014 м н.в.), който се намира в района на природен парк, разгледахме забележителностите на Попрад - главния град в подножието на Високи Татри. Те представляват висок планински масив, част от Западните Карпати, разположен от запад на изток по границата между Словакия и Полша. На юг долината на река Вах и обширната Попрадска котловина отделят Високите Татри от Ниските Татри. През 1948 г. е създаден Татранският национален парк с цел опазването на растителното и животинско биоразнообразие на планината.

На третия ден потеглихме с транспорт и двама планински водачи, като навлязохме в пределите на Националния парк „Високи Татри“ при курортното селище Щръбске плесо с едноименното ледниково езеро. От него се разкри панорама към съоръженията за зимни спортове, високите красиви

върхове и дълбоките ледникови долини. От там потеглихме край многобройните хотели и почивни станции на курорта по добре маркирана и поддържана пътека с лек наклон и денивелация 160 метра. За 1,5 часа стигнахме хотела край езеро Попрадске плесо (1520 м н. в.), където имяхме предвидени две нощувки. След настаняване и кратка обедна почивка направихме преход до Мемориала на загиналите алпинисти и изкачване към седловината и връх Острва до около 2000 метра надморска височина, необходима за аклиматизация на групата.

На следващия ден рано сутринта потеглихме по Менгушовската долина и с изкачване през циркуса на езерото Велке Жабие плесо и трудните скални участъци, осигурени с метални стълби и въжета, стигнахме за 3 часа планинската хижа под връх Риси на 2250 м н. в. Оттам продължихме още един час през седловината Ваха и по стръмен скалист гребен изкачихме връх Риси (2499 м н. в.) - най-високия връх в Полша, на границата със Словакия. Панорамата от върха беше прекрасна от словашката страна, но от полската страна имаше гъста мъгла и стърчащи над нея върхове. Следваха обратният път с 1000 метра денивелация надолу към хотел „Попрадске плесо“ и заслужена почивка след постигнатата цел.

На другия ден по познатата Менгушовска долина започнахме изкачване към циркуса на езерото Велке Хинцово плесо (най-голямото и най-дълбокото с 53 м дълбочина в Словакия Татри). От там продължихме по стръмна пътека със серпентини през Вишне Копровске седло и по скалисто било стигнахме за 3,5 часа до връх Копровски щит (2363 м н. в.) - седми по височина в Татрите. Панорамата от върха бе невероятно красива във всички посоки, но предстоеше обратното слизане до Попрадске плесо и курорта Щръбске плесо с 1000 метра денивелация надолу.

С транспорта се върнахме в град Попрад и се настаняхме в къща за гости с всички необходими условия за три нощувки. На шестия ден се изкачихме от курорта Стари Смоковец до местността Хребиенок със зъбчатата железница (фуникулер) откъдето направихме преход през каскадно разположените на три нива Студеноводски водопади и планинските хижи „Биликова хата“ и „Райнерова хата“ до „Замковско хата“ (1480 м н. в.) с обща денивелация от 420 метра и продължителност около 3 часа. В дъждовния следобед посетихме Добшинската ледена пещера, която се намира на около 30 км. от Попрад в Ниските Татри, като целия карстов район с над 20 посещавани пещери е обявен за Национален парк „Словенски рай“. На другия ден от курорта Татранска Ломница се изкачихме с кабинковия лифт до втория по височина връх във Високите Татри - Ломнишки щит (2634 м н. в.), където са изградени астрономическа обсерватория и метеорологична станция.

След връщането в Татранска Ломница разгледахме Природонаучния музей на Татрите и посетихме средновековния замък „Спишки храд“ от 12-и век, който е Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО и се намира на около 40 км. от Попрад.

В следващите два дни бе продължителното пътуване към България през Унгария и Сърбия, с междинна нощувка в град Пожаревац, близо до Белград, където направихме гала-вечеря с прочутата сръбска скара. От там продължихме и след около 1400 км. се прибрахме в Дряново. Отнесохме със себе си прекрасните преживявания и емоции по туристическите маршрути във Високите Татри, спомени и снимки за многобройните посетени забележителности и удовлетвореност от изпълнената програма по време на деветдневното пътешествие.

Христофор ХРИСТОВ - председател на Клуба по пешеходен туризъм към СТД „Бачо Киро“ - Дряново

КОЛЪО КАВРЪКОВ - ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ИМА САМО ПРИЯТЕЛИ

По повод 130 години организирано туристическо движение в България Колъо Кавръков изкачи за 100-тен път любимия си връх Ботев на 30 август 2025 г. Заедно с него бяха 50 приятели от различни места на България и чужбина, на които той е вдъхнал голямата си любов към природата. Десетина планинари качиха върха за пръв път с мечтата да следват примера му, защото Колъо е на 73 години и всяка седмица организира еднодневни походи в Централен и Шипченски Балкан. Те са отворени, без такси и записване. Следват го всички възрасти. Безценен е приносът

му за най-младите, с които работи в областта на спорта, туризма и народните танци. Той е почетен гражданин на Павел баня, обществено ангажиран в регионален и национален мащаб. Продължава да учи и вдъхновява младите. Негов ученик бе Атанас Скатов. Колъо има голямо сърце, вродена добронамереност към всичко в света. Вижда само доброто в хората. За него няма лош човек, дава и получава само искрено приятелство!

Бъди жив и здрав, Коле, и нека празнуваш твоето столетие на връх Ботев!

Петранка РИЗОВА

СТОЙЧО ГЛУХОВ НАВЪРШИ 75 ГОДИНИ

През 2025 г. заместник-председателят на ТД „Перелик“ - Широка лъка инж. Стойчо Глухов, признат краевед и бивш офицер, чества 75-годишен юбилей. По този повод за дългогодишен принос за развитието на туризма той бе удостоен с наградата „Отличник на БТС“ в годината, в която ТД „Перелик“ - Широка лъка чества 90 години от основаването си.

Туристическият деятел, инженер лесовъд и майор от резерва Стойчо Глухов дълги години служи достойно на местната общност, българската държавност и екотуризма. Тръгнал от дявовите овце в слънчевата родопска махала Кидикоска и стигнал до престижните европейски форуми за сертифициране на кооперативните гори по билото на Перелик, родолюбецът - активист на БТС ревниво пази отличия и награди от 60-те години на миналия век за постижения в туристическото ориентиране, ски-състезания с кандахари и походи в български планини. Като офицер от резерва и успешен стопански ръководител зам.

председателят на ТД „Перелик“ Стойчо Глухов е запазил опит, амбиция и дух да завърши дългогодишен проект на мемориален комплекс „Капитан Петко войвода“ на прохода Превала,

който е по трасето на Европейския пешеходен маршрут № 8. Той участва във възстановяването на разрушения параклис „Св. Пантелеймон“ и на чешма с надпис за отбелязване на 1706 години от прехода от Стойките до Смолян на френския пътешественик Пол Люка („Френската чешма“), също по Е-8. Това е оригинално съчетаване на родопската франкофония (Чешмата на пътешественика Пол Люка) с поляната на родопския бранител Капитан Петко войвода. След пускането в експлоатация на ски-лифта от Стойките до връх Снежанка днешната мечта на жизнения пенсионер остава лифт - връзката между Пампорово и Мечи чал през кооперативни гори, така че частта им в Перелишкия дял да си остане пешеходен оазис между хижите „Перелик“ и „Ледницата“ в Европейската защитена зона „Натура-2000“.

Да пожелаем здраве и дълголетие на краеведа и активист на БТС Стойчо Глухов!

ТД „ДОБРУДЖАНЕЦ“

Туристическо дружество „Добруджанец“ - град Генерал Тошево осъществи дълго планирано екскурзионно летиране в Пирин Планина. На 5 септември потеглихме към хижа „Безбог“. Дългото пътуване от Генерал Тошево ни измори, но трябваше да се аклиматизираме. Тръгнахме към Попово езеро още същия ден. На 6 септември сутринта поехме към връх Дженгал. Потеглихме дружно и славно, като се наслаждавахме на красотите на Пирин. Случихме на много хубаво време и страхотни пейзажи. Движихме се по жълта и зелена маркировка, впоследствие вървахме само по жълтата маркировка, която води към Дженгалска порта. Около обяд стигнахме до подножието на върха и започнахме заход към него. Оказа се сред най-трудните за изкачване досега, особено от този маршрут. След около половин час стигнахме целта. Това бе наистина

екстремно изкачване - следяхме пирамиди, като се стараехме да не ги изгубим, но изцедените ни сили мгновенно се завърнаха още при първата стъпка на върха и гледката, която се разкри пред нас. Половин час ни стигна за почивка, обяд, снимки и много шегички. На слизане маршрутът беше още по-екстремен от този, по който дойдохме. По козя пътека с червена маркировка поехме директно към Попово езеро. Страхотни езера по пътя, чиста вода, свеж въздух съпътстваха разходката ни. В късния следобед стигнахме блажената хижа „Безбог“, където отморихме и направихме разбор на деня и план за следващия. След тежкия преход никой не искаше нещо сложно за следващия ден, така че решихме да качим върховете Безбог и Полежан. Времето отново беше хубаво, тръгнахме малко по-късно към Безбог и за около час бяхме там. За още час качихме

НА 130 ГОДИНИ РОДНИЯТ ТУРИЗЪМ „РАСТЕ, НО НЕ СТАРЕЕ“

►► от стр. 1

Празнично шествие в София

Около 1000 представители на туристически дружества от страната на 30 август поднесоха цветя на паметната плоча на първооснователите на организирания туризъм пред Народния театър „Иван Вазов“. От там, заедно с ръководители на БТС, в тържествено шествие те преминаха по улици в центъра на София до НДК. В шествието имаше туристи от няколко поколения – от юноши до туристи ветерани – сигурен знак, че родният туризъм „расте, но не старее“.

Пред църквата „Св. Неделя“ туристите бяха поздравени и благословени от Негово Преосвещенство Бранички епископ Йоан. После те продължиха по бул. „Витоша“ чак до паметника на Алеко Константинов, където поднесоха венци и цветя. Там слово произнесе председателят на БТС Венцислав Венев.

Шествието продължи до НДК, където на открито се състоя тържествен концерт с участието на Деси Добрева, Яница Кънева, Нова Димитрова, музикална школа „Превю“, бившият член на група Сигнал - Христо Ламбрев и туристически хор „Иван Апостолов“ – Петрич. До сцената имаше шатра (фотокорнер) на Министерство на туризма, където посетителите получаваха полезна информация и туристически рекламни материали. А на шатрата на Ител България се информираха за дигитализацията на обектите на Националното движение „Опознай България – 100 Национални туристически обекта“.

Празничното настроение растеше, публиката

възнагради с аплодисменти изпълненията на участниците в концерта и до късно вечерта пред НДК се извиваха кръшни хора.

Денят на туризма на Черни връх

Празничният 31 август започна с дъжд и мъгли на Витоша, после грейна слънце. Променливите метеорологични условия не попречиха на хиляди туристи да изкачат Черни връх и да отпразнуват 130-та годишнина на туристическото движение в България.

На хижа „Алеко“ Президентът Румен Радев, патрон на честванията, бе посрещнат с песни на хор „Планинска песен“. Той бе приветстван от председателя на БТС Венцислав Венев, ръководители на БТС и много туристи. Президентът се изкачи на Черни връх, като участва в един от трите лъчеви похода. На витошкия първенец хората го посрещнаха възторжено, разговаряха и правиха селфита и снимки с него. След поднасяне на цветя на барелефа на Алеко Константинов бе открит **Националният туристически събор**. Потрадиция програмата започна с националния химн и химна на БТС „Балкани, дигайте се“. Приветствия към туристите отправиха председателят на БТС Венцислав Венев, инж. Севдалина Димитрова – директор на Природен парк „Витоша“ и президентът Румен Радев. „И днес следовниците на Алеко Константинов, водени от устрема на родолюбието, от стремежа да опознаваме и опазваме богатата българска природа и да се развиваме като обединено от хуманни ценности общество, възпитават нашите млади хора в здравословен и природосъобразен начин на живот“, заяви Румен Радев. След това

той връчи на председателя на БТС Почетен знак на президента. От своя страна Венцислав Венев връчи на Президента Радев икона на Свети Георги Победоносец с посвещение.

За заслуги и принос в развитието на туристическите дейности и култура с най-високото отличие на БТС – златен медал „Алеко Константинов“ бяха наградени туристическите дружества „Приста“ – Русе, „Трапезица 1902“ – Велико Търново и „Сърнена гора“ – Стара Загора. Медалите връчи Венцислав Венев.

Последва теглене и връчване на годишни награди в Националното движение „Покорител на 10-те планински първенци“. Голямата награда – ваучер на стойност 500 лв., спечели Николай Трифонов от ТД „Камъка“ – Горна Оряховица. Всички регистрирани участници в Националното движение „Покорител на 10-те планински първенци“ за периода септември 2024 - август 2025 г. със събрани печати получават туристическа раница, а онези, които имат събрани печати и марки – туристическа раница и туристическа аптечка.

Връчени бяха медали на победителите в състезанието по планинско бягане „Витоша рън 2025“.

Музикално-артистичната програма продължи с изпълнения на Пресиана Христова от клуб ДЮТЕК при ТД „Бачо Киро“ – Дряново, гайдарско трио от ТД „Родопея“ – с. Ягодина, а песните на известния изпълнител Александър Александров – Алекс стимулираха най-темпераментните туристи да се хванат на дълги хора. Гостите на събора се насладиха на вкусния боб с пушено месо, приготвен в Юнашкия тиган на майстор Ангелов.

ЕХО

” В ПИРИН

Полежан, продължихме още малко към кръстопътя за връх Газей и малък Полежан. В нашата група най-малката туристка беше Ема на 3 години, която сама изкачи душевадката и почти стигна до подножието на Безбог, а наш водач беше 13-годишният Богдан, който през цялото време вървеше най-отпред на групата и даваше кураж на останалите със своята неизчерпаема енергия. За съжаление всичко хубаво има своя край. На 8 септември хванахме лифта за хижа „Гоце Делчев“ и отпътувахме към Добруджа.

Мартин НОНЕВ – председател на ТД „Добруджанец“

ДЕЦА ОТ ДРЯНОВО ПОКОРИХА ВРЪХ БОТЕВ

В началото на септември младежите от ДЮТЕК клуб към СТА „Бачо Киро“ – Дряново осъществиха поредното си планинско приключение. На 5 септември групата потегли от Дряново към хижа „Плевен“, изпълнена с енергия и желание за предизвикателства. Ръководители на похода бяха Митко Сираков и Генчо Йорданов, а водач – добре познатият в туристическите среди Илия Илиев. В този преход се присъединиха и новите участници Мая и Дейвид.

След кратък преход туристите се настаняха в хижа „Плевен“, а мисълта им вече беше насочена към голямата цел – изкачването на връх Ботев. На следващата сутрин, 6 септември, след ранна закуска с домашен тутманик, групата пое нагоре по пътеката. Макар маршрутът да не е от лесните, децата от Дряново показаха отлична подготовка и издръжливост. Някои от тях изминаха трасето за почти половината време на останалите.

Около 11:30 часа всички заедно стъпиха на връх Ботев. Усмивнати и горди от постигнатото, младежите направиха снимки за спомен, изслушаха кратка беседа и заслужено си отбързаха преди обратния път. Вечерта в хижа ги очакваше традиционна топла чорба.

На 7 септември групата се отправи обратно към автобуса. Сутринта започна с обща закуска, споделени шегички и смях, а след това туристите поеха надолу по стръмната пътека към Дряново.

Преходът се превърна в незабравимо преживяване за всички участници. Три дни, изпълнени с усилия и емоции,

оставиха след себе си не само изкачен връх, но и нови приятелства, сплотеност и любов към природата. Дори най-малкият член на клуба „покори“ символично върха и доказа, че туризмът може да започне от най-ранна възраст.

В ДЮТЕК клуб децата не само се учат да преодоляват трудности и да работят в екип, но и развиват смелост, издръжливост и уважение към планината – ценности, които ще ги съпътстват и в бъдеще.

Митко СИРАКОВ – секретар на СТА „Бачо Киро“ – Дряново

ОБНОВИХА ЗАСЛОН „АЛАДА“

Със съдействието на кмета на община Ардино инж. Изет Шабан бе обновен ловно-туристическият заслон „Алада“, разположен в местността Студената чешма под връх Алада в масива Жълти дял в Източните Родопи.

Постройката е изградена от Община Ардино и ловна дружинка „Ардино 1“ към ЛРС „Бели брези“ – Ардино, чиито членове за пореден път доказват своята активност и ангажираност в поддържането на туристическата инфраструктура в региона. В рамките на обновяването бяха извършени външно фасадно боядисване, поставяне на врата и редица други строително-ремонтни дейности. Особено висока активност при реализирането на инициативата прояви един от най-активните членове на дружинката – Юсуф Мехмедов.

Ловците от „Ардино 1“ полагат постоянни грижи за съхраняването и развитието на туристическите обекти на територията на общината, като ги превръщат в притегателно място за местните жители и гостите на Ардино.

Гюнер ШЮКРИ

ТРАДИЦИИ И СЪВРЕМЕННОСТ - ТРИПТИХ ЗА ОРГАНИЗИРАНИЯ ТУРИЗЪМ В ГРАДА НА ЛИПИТЕ

Какво ново в най-новата история на дружеството?

В годините ТД „Сърнена гора“ винаги е заемало достойно място в организирания туризъм в страната и в Стара Загора. Запазило се като единственото туристическо дружество в града на липите, днес дружеството наброява близо 750 редовно отчетени членове в различните клубове, което му отрежда мястото на най-многобройното в страната.

С какво ТД „Сърнена гора“ се представя пред обществото?

- **Общоградски походи** – съвместно с Община Стара Загора се организират походи в околностите на града, като квалифицирани водачи повеждат граждани и приятели на туризма по малко познати пътечки и интересни места.

- **Детски зимен празник „Бузлуджа“** се провежда от 2017 г. насам, съвместно с Община Стара Загора. През февруари, при наличие на достатъчно сняг, се организира празник за децата с много снежни активности и награди, на поляната край малката хижа „Бузлуджа“.

- **Планинарско кино** – вече повече от 20 години в Стара Загора се провежда Панорама на планинарското и екстремно кино, ехо от Банско филм фест – селекция от качествени филми се представят безплатно на старозагорската общественост, благодарение на ТД „Сърнена гора“ и Община Стара Загора, в партньорство с организаторите на Банско филм фест.

- **Агенция за туризъм „Сърнена гора“** – законовите регулации и нормативните изисквания предполагат наличието на туристическа агенция с лиценз, а пазарните реалности показват истинска нужда от такава. Днес агенцията осъществява свои програми в страната и чужбина, търгува успешно с програми на други агенции и туроператори, като нейни клиенти са както членове на ТД „Сърнена гора“, така и външни за дружеството туристи.

- **Нощен поход „Верея“** – осъществява се от 2000 г. насам. Отначало започнал с 18 походници по билото на Стара планина (от м. Предела в Прохода на Републиката (Хаин Боаз) до Шипченския проход – близо 50 км за 12 часа), в тазгодишното издание се включиха 174 туристи, готови да преминат маршрута в нощната планина.

- **Представяне „По света и нависоко“** – в края на всяка календарна година туристи от дружеството представят пред обществото своите задгранични експедиции в големата зала на Регионалната библиотекa.

- **Заслон „Голям Кадемлия“** – от МВР е предоставена за ползване малка сграда на връх Голям Кадемлия в масива Триглав, Стара планина. Дружеството прави ремонт и организира заслон за туристите, открит през 2006 г. Основна заслуга за всичко това има дългогодишният наш турист и водач Митко Жечев.

- **Заслони около Стара Загора** – дружеството активно помага за изграждането, стопанисването и

ремонтите на няколко заслона – „Тихия кът“ в района на с. Пряпорец, заслон на връх Черен острец (Карасиврия), заслон край чешма Соргоната до Телевизионната кула над града и др.

- **Маркирани туристически пътеки** – край града са оформени и маркирани три пътеки – от Стара Загора до с. Старозагорски бани, от Стара Загора до селата Змеево и Ягода и от село Колена до хижа „Морулей“.

- **Изкачване на 12-те Балкански първенци** – инициатива, осъществена от дружеството само за три години – от 2015 до 2017 г., с активното участие на групи с по 40 и повече туристи.

- **Изкачване на 54-те европейски първенци** – инициатива, възникнала като идея на водача Митко Жечев след успешното изкачване на Балканските първенци. Започва през 2018 г. с върхове в Централна Европа. Инициативата е изпълнена над 90 % от Митко Жечев, семейството му и неговите приятели туристи.

- **Великденски детски спортен празник** – организира се вече повече от 10 години. Чрез игри и съревнование се усвояват туристически умения от ученици от втори до четвърти клас. Община Стара Загора е съорганизатор.

- **Национална „Среща в града на липите“** на туристическите дружества в страната – реализира се за първи път след пандемията през 2022 г. Представят се природни и исторически забележителности в града и околностите му, съчетано с празнична вечеря и веселие.

- **Колички „Жуети“ за деца с двигателни дефицити** – туристите в дружеството, заедно с фондациите „Адезно“ и „Кукурък“ събраха средства и поръчаха изработването на две специализирани колички, с които деца с двигателни дефицити да се качват до върхове в планините.

- **Юношески туристически клуб (ЮТК)** е създаден първоначално като Младежка секция към Клуба по пешеходен туризъм през 2015 г., а от март 2023 г. функционира като самостоятелен клуб в структурата на дружеството. ЮТК днес наброява повече от 70 средношколци, активни участници във всички спортни и туристически прояви на ТД „Сърнена гора“.

И още много, много други. Това са само малка част от активностите на ТД „Сърнена

гора“, представени накратко.

Клубовете...

Днес в ТД „Сърнена гора“ има 10 клуба по интереси. Всеки от тях има свой председател, някои имат и управителен съвет. Всеки клуб работи по свой прецизиран устав, съобразен с устава на дружеството, съответно по свой календарен план за проявите през годината.

1. **Клубът по пешеходен туризъм** е най-многобройният – близо 400 души. Има богат и разнообразен календарен план с над 70 прояви през годината, в страната и в чужбина. Основен организатор е на „Среща в града на липите“, Нощен поход „Верея“ и Общоградските походи.

2. **Клубът на туристите ветерани** е вторият по численост клуб и наброява над 170 редовно отчетени членове. Член на Клуба на ветераните може да стане само турист, участвал в някой от останалите клубове на дружеството.

3. **Юношеският туристически клуб** е най-младият не само по възраст, но и като организация (формиран след 2015 г.). Възникнал като устойчиво ядро ученици, участници в НТП „По стъпките на Ботевата чета – Козлодуй-Околчица“, днес в него има над 70 ученици, които организират и участват в над 30 прояви годишно.

4. **Туристически хор „Средногорски звуци“** е сред най-изявените в страната и постоянно печели призови места в песенни форуми и конкурси. Организатор е на Песенния празник „Средногорско ехо“ в Стара Загора.

5. **В Клуба по ски-туризъм** участват ентузиастични скиори, които практикуват зимни спортове по снежните планини не само в България, но и в чужбина. Организатор е на Алпийско ски рали за купа „Сърнена гора“, част от календара и на БФСки, и на БФКА.

6. **Алпийски клуб „Железник“** обединява алпинисти, които катерят по маршрути в страната и в чужбина, организират експедиции в близки и далечни планини, включително в Хималаите. Широко застъпено е обучението на деца, сред които има участници в националния отбор. Организират Алпиниада „Мальовица“ – едната от двете запазени алпиниади в България. Организират състезания по

катерене за деца на изкуствена стена – дисциплини скорост, трудност и боулдър, до пета възрастова група включително, част от календара на БФКА.

7. **Ориентировачите от Клуба по ориентирване „Сърнена гора А2“** участват почти ежеседмично в състезания по ориентирване в цялата страна, включително ски-ориентирване. В този клуб широко е застъпено обучението на деца, има и свой представител в националния отбор по ориентирване. Организира състезанието по ориентирване за купа „Сърнена гора“ вече повече от 50 години.

8. **Спелеоклуб „Саламандър“** постоянно участва в експедиции и други спелео прояви. В последните години редовно организира Пещерна експедиция „Твърдица“ в Елено-Твърдишки дял на Стара планина, която проучва и картира пещерите в района. Организатор в миналото и на скоростно изкачване на сградата на Областна администрация - Стара Загора

9. **Клубът по воден туризъм (кану-каяк клуб) „Арзус“** е най-малобройният и е постоянен участник във всякакви водни активности – регати в тихи води, спускане с каяци в бързи води, рафтинг и други. Клубът е сред пионерите на рафтинга в България на клубно ниво, с принос този екстремен спорт бързо се разпространи в България. „Арзус“ е ежегоден организатор и на Републиканския воден поход по река Тунджа.

10. **Клубът по колоездене и туризъм „Сърнена гора“** е постоянен участник във велопоходи, бревети, състезания по планинско колоездене и други. Работи за обучението на деца и участието им в състезания. ККТ „Сърнена гора“ организира традиционното велорали за купа „Сърнена гора“, Великденски веломаратон и други състезания.

Това сме ние днес – Туристическо дружество „Сърнена гора“ – Стара Загора! Полученият златен медал „Алеко Константинов“ е изключително признание за всички наши членове! Високото отличие е и задължение да продължим да следваме и разпространяваме туристическите идеи в обществото и най-вече сред подрастващите!

Даниел ЙОРДАНОВ – член на УС на ТД „Сърнена гора“ - Стара Загора

Историята...

Годината е 1902-ра. Княжество България постепенно се отърсва от миналото си и обществото прави стъпки в нови посоки. Такава посока е и организираният туризъм. Интелигентията от онова време вече има трайна нужда от редовно общуване с природата.

В града на липите, поетите и правите улици – Стара Загора, на 6 април 1902 г. е основан клон „Стара Загора“ на Българското туристическо дружество. Инициатор е учителят и общественик Фрагьо Илиев. Дейността му се развива около 2 години. През ноември 1908 г. се основава ново туристическо дружество от младежи, наречено „Веселие“, което съществува до юли 1909 г. На 26 януари 1914 г. е създадено Юношеско туристическо дружество от ученици, което служи като основа за създаването на Туристическо дружество „Верея“ на 15 март 1915 г. Малко известен факт е, че днешният старозагорски футболен клуб „Берое“ е създаден на 6 май 1916 г. като футболна чета към Юношеско туристическо дружество „Верея“. На 30 април 1922 г. е създадено ново дружество с името „Сърнена гора“, негов председател е Борис Фетваджиев. Малко по-късно Васил Руменов, член на дружеството, създава първия скиорски клуб в Стара Загора.

Истински подем на организирания туризъм в града се случва след 1957 г., когато е възстановен Българският туристически съюз и държавата започва последователно и методично да подкрепя туризма. През 1958 г. ориентирването се появява в Стара Загора, скоро се създава и клуб по ориентирване, чиито първи патрули вземат участие в републикански първенства. През април 1959 г. е основан алпийският клуб. От 1960 г. датират първите сведения за спелеоложка дейност сред туристите в ТД „Сърнена гора“. През 1964 г. е открит Туристическият дом в парк „Аязмото“ – първата истинска леглова база на дружеството.

На 14 февруари 1973 г. е основан туристически смесен хор „Средногорски звуци“. През 1974 г. се създава първият клуб по велотуризм. На 15 ноември 1974 г. официално е поставено началото на Клуба на туристите ветерани. През есента на 1975 г. е създаден Клубът по воден туризъм. През 1978 г. е открита преустроената и разширена хижа „Морулей“ край с. Дълбоки. През 1985 г. официално е основан пещерен клуб, който по-късно е именуван Спелеоклуб „Саламандър“. През 1992 г. е открита модерната сграда на ТД „Сърнена гора“ в Стара Загора, където и до днес дружеството осъществява дейност.

ЗЛАТНИЯТ МЕДАЛ „АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ” - ПРИЗНАНИЕ ЗА ПРИНОСА НА ТД „ТРАПЕЗИЦА 1902”

Туристическо дружество „Трапезица – 1902” – Велико Търново е удостоено със златния медал „Алеко Константинов” – най-високото отличие в туристическото движение у нас. Това признание е за над 120-годишната традиция, общественнополезна дейност и съвременни успехи в туризма, спортовете на открито, културните и екологичните инициативи.

Историческите корени

Дружеството е основано на 17 март 1902 г. от група будни търновци, последвали призива на Алеко Константинов за отход сред природата. Сред първооткривателите са Моско Москов, Стоян Коледаров, арх. Георги Козаров, Леон Филипов, Христо Шипчанов, Георги Исапов (Хондро) и още много общественици и просветители.

Още в първите десетилетия „Трапезица” поставя основи на традиции: благотворителни балове, залесяване на околностите на града, откриване на ученически спални, издаване на туристически пътеводители, изграждане на първата туристическа хижа в България – на Царевец (1922 г.), а също и развитие на културно-просветна дейност – театрални постановки, концерти и излети.

Обекти и инфраструктура

От 60-те години насам дружеството развива и стопанска дейност. В местността Ксилифор са изградени хижа „Ксилифор“, странноприемница и Туристически учебен център „Момина крепост“ – модерна база за събития, лагери и спорт. В Ксилифор се намира и Въжена градина (подарък от „Уолтопия“), кътове за отход,

както и уникалната открита скулптурна галерия, създадена чрез ежегодната Младежка скулптурна колония. През 2009 г. е открит и Музей на туризма и туристическите спортове.

Клубове и спортни успехи

Дружеството обединява клубове по пешеходен туризъм, ориентиране, алпинизъм, катерене, ски-туризъм, воден туризъм и клуб на туристите ветерани, туристически хорове.

- **Ориентиране** – първият шампион на България е великотърновецът Ангел Ганцаров (1972). В последните години успехи постигат Елица и Апостол Атанасови, Яна и Вихра Русеви, Марта Русева и др. През 2018 г. дружеството е домакин на Европейското първенство за младежи (37 държави, над 600 участници). Само през 2024 г. състезателите печелят 22

призови класирания, сред които 5 държавни титли.

- **Алпийски клуб** – негови представители имат изкачвания в Памир, Кавказ, Алпите, Алтай, Анди и Хималаите, а през 1989 г. Петър Панайотов стъпва на осемхилядника Анапурна. Дружеството изгражда най-голямата катерачна стена на Балканите и е домакин на

световни и европейски купи.

- **Пешеходен туризъм** – през 2017 г. великотърновци изкачват вр. Гросглокнер, а през 2019 г. вр. Пунта Гнифети.

- **Воден туризъм** – още от 1971 г. участници в Дунавската регата, с километри гребни преходи и обучение за млади хора.

- **Ски-туризъм** – ежегодно участие в „Ски поход на сво-

ботата“ и държавни първенства.

Младежи и културни прояви

Особен акцент е работата с младите. През 2023 г. е възстановен юношеският клуб, който вече провежда походи и прояви, включително участие в националния поход „По пътя на Ботевата чета“.

Традиционните кампании „Движи се и победи“ от 2001 г. досега са привлекли над 20 000 участници.

В културната програма активно се включват хор „Еделвайс“, дамски хор „Света гора“ и детска вокална група „Патиланци“.

Благотворителност и бъдеще

„Трапезица – 1902“ съчетава спорт и култура с благотворителност. Чрез ежегодния коледен бал и събраните средства се обновяват туристически обекти, изграждат се нови атракции и се финансират походи. Последните инициативи са свързани с обновяване на ТУЦ „Момина крепост“ и създаване на културен център „Къща за изкуства, култура и занаяти“.

Заключение

Златният медал „Алеко Константинов“ е признание за миналото, но и стимул за бъдещето на ТД „Трапезица – 1902“. С богатата си история, с активната дейност днес и с поглед напред, дружеството остава живата връзка на Велико Търново с планината, спорта и българските туристически традиции.

Георги ДИМИТРОВ – секретар на ТД „Трапезица – 1902“

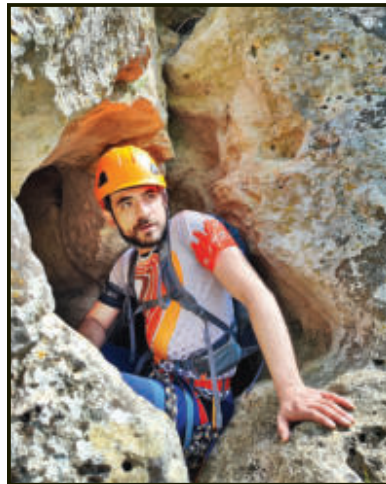
ОТЛИЧИЕТО НИ МОТИВИРА ЗА БЪДЕЩИ УСПЕХИ

Само 13 години след учредяването на първия туристически клуб в България, през 1908 г. и в Русе има туристическо сдружение. Негови основатели са петима младежи, начело с Хелмут Брокс. На брега на Русенски Лом, където е станало учредяването, днес има паметна плоча с имената на първооснователите.

Много скоро сдружението прераства в Юношески туристически съюз – ЮТС (1913). Част от порасналите участници, които вече не отговарят на критериите на ЮТС, продължават дейността в сдружение с името „Приста“, което след 1920 г. активно присъства в туристическия живот на града.

След политическите сътресения през 1944 г. ТД „Приста“ успява да оцелее и от тогава до днес е сред водещите туристически организации в страната.

Съвременното ТД „Приста“ обединява близо 400 членове в 8 свои клуба: Клуб на планинаря, Клуб по воден туризъм, Клуб на пътешественика, Клуб по катерене и алпинизъм, Клуб по спелеология, Клуб на природолюбителите и два клуба на туристите ветерани.

Със своята структура „Приста“ се стреми да покрие възможно по-голям спектър от туристически активности. Съпътстващи дейности са защита на природата, поддържане на туристически пътеки и маркировки в Русенското Полоние, почистване на Дунавски острови, много проекти за работа с деца сред природата.

През годините са се утвърдили няколко големи туристически прояви, които „Приста“ организира с участници от цялата страна. Част от тях са включени в календарния план на БТС. Най-значими са зимното изкачване на Мусала (февруари), Лъчев петдневен поход по билото на Стара планина (по случай 3-ти март), Пролетен спелео сбор на пещера Орлова Чука (април), Воден поход Янтра – Дунав (май), Дунавска алпиниада (октомври).

Постиженията в масовия туризъм са безспорни. Представени са всички възрастови групи. Всеки уикенд русенци са на походи в Полоние

или в планините, на Дунав с каяци, в пещерите или на катерачните обекти. Световни постижения има русенският алпинист Иван Томов (1984-2019), който изкачи 4 осемхилядника в Хималаите и Каракорум и чиито дух остана завинаги на връх Лхотце.

Всяка година ТД „Приста“ организира различни активности

за деца. Най-често те са в край-градските хижки или на реките Янтра и Дунав, но включват също НТП „По стъпките на Ботевата чета – Козлодуй-Околчица“ и детски екскурзионни летувания в различни планини. Традиционна стана приключенско-познавателната игра за деца „Един ден от живота на пещерния човек“, която се провежда десетки пъти с участието на стотици деца. Вече няколко години на скалите при х. „Алпинист“ се провежда Празник на катеренето за деца. Повечето от тези дейности са подкрепени от Община Русе, Общинска фондация „Русе – град на свободния дух“ и др.

Друг важен раздел в дейността на ТД „Приста“ е стопанисването на хижки и заслони в русенски регион – х. „Приста“, х. „Минзухар“, х. „Алпинист“ и в Централна Стара планина – х. „Тъжа“. Хижите, които дружеството стопанисва, са постоянно обновявани с ежегодни

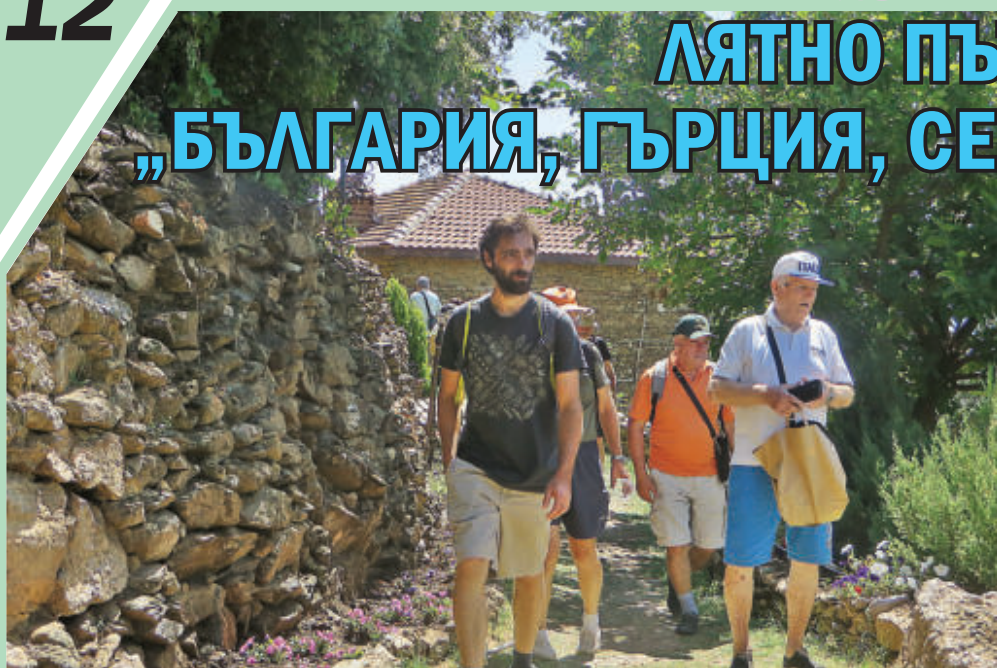
подобрения. Хижа „Тъжа“ е с нов ламаринен покрив, с обновена и санирана фасада, с фотоволтаична инсталация на покрива. Там бяха подменени и част от матраците, след спечелена награда в конкурса „Хижа на годината 2024“. Хижа „Приста“ край Русе е в ремонт и се обновяват и освежават спалните помещения. Хижа „Минзухар“ в местността Образцов чифлик край Русе е със обновен покрив, изцяло обновени спални помещения, легла, матраци, завивки. Хижа „Алпинист“ временно не работи, но и там текат ремонтни работи, финансирани от фондация „Америка за България“.

Удостояването на ТД „Приста“ с най-високото отличие на БТС – златен медал „Алеко Константинов“ е признание за нашата дейност и ни мотивира за бъдещи успехи. На дружеството предстои да приключи ремонтите по хижите, да разшири мрежата от туристически пътеки в Полоние, да продължи с обгрижването на дунавските острови край Русе, да приема нови членове в своите редици и да продължи 117-годишната туристическа традиция на град Русе.

Сашо ПОПОВ – председател на ТД „Приста“ - Русе

ЛЯТНО ПЪТЕШЕСТВИЕ „БЪЛГАРИЯ, ГЪРЦИЯ, СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ ‘2025’”

9 август

Осемдесет пътешественици от ТД „Орлово гнездо“- Казанлък потеглихме с два автобуса рано сутринта и през град Стамболийски стигнахме до с. Куртово Конаре. Влязохме в Ловното стопанство „Кричим“. Бивш султански имот на левия бряг на река Вьча, той е останка от историческата „Велика българска гора“, простираше се от Пловдив до Белград. 250-годишните дъбове на Кричимската кория с лонгозен характер и с богата флора и фауна обогатяват великолепните природни пейзажи. Стопанството е заградено. В него се внасят елени и лопатари. През 1905 г. е построена първата сграда – ловният павилион „Австрийска къща“. Царският ловен дворец е завършен от цар Борис III през 30-те години на 20-и век. Представлява двуетажна резиденция, всеки етаж с площ от 750 квадратни метра, построена в стил функционалистична архитектура, в която се забелязват и елементи от българския романтизъм и модернизма, които се вписват отлично в средата и в националната традиция с премереност и уютни декорации. В сградата има 55 помещения, вт. ч. 12 бани. След 1946 г. дворецът е национализиран и комплексът става партийно-правителствена резиденция. Достъпът до него е силно ограничен до 2019 г., когато минава под управление на Министерството на земеделието и храните. Сега посетителите могат да разгледат част от стопанството.

През Белово, Боровец и Самоков, след Благоевград се отбихме от главния път към Симитли. Разгледахме църквата-костница „Рождество Христово“ - трикорабна псевдобазилика с притвор и камбанария от запад. Архиперейският трон е изработен с дърворезба в стил Банска художествена школа. Северно от храма се намира Паметникът на загиналите през Балканската война герои от Седма пехотна Рилска дивизия. Влязохме в Кресненския пролом, бавно преминахме и през едноименното селище, после гледахме тъжно главното пиринско било и пушеците на грамадия пожар над Илинденци и Плоски. След Сандански напуснахме магистралата. Минахме покрай Рупите и

през Петрич и след десетина километра се отбихме за село Коларово. След сложни и продължителни маневри на големите возила по тесни и стръмни улици достигнахме нашата гостоприемница „Света Неделя“ в югоизточния край на селото. Триетажната сграда има просторен двор и се намира сред вековна кестеново-платанова гора в подножието на Беласица. След прохладния басейн и вечерята си легнахме под приспивните трели на Дамянината флейта.

10 август

Обилно закусили, тръгнахме за с. Дрангово, където се поклонихме на паметника на полковник Борис Дрангов с построена от неговите войници чешма. Бързо минахме българо-гръцката граница при Кулата. Към 10.30 часа стигнахме до просторния Посетителски център с информационни табла и закусвалня на северния бряг на Бутковското езеро. Езерото всъщност е язовир, който събира води от Струма и Бутковска река с цел да бъде премахната блатиста местност. Тук има богато разнообразие на флора и фауна и това е едно от четирите най-добри места за наблюдение на птици в Европа. Видяхме излитане на ято от тридесетина пеликана.

По стръмен път на северозапад достигнахме някогашното голямо българско село Горен порой (Катопороя). На площадчето, под грамаден платан, пихме студена вода от голям водоизточник и под звуците на песента „Ай да идем Яно в Горния Порой, там ще ти купя Яно шамшамия...“ тропнахме хоро... Покрай с. Долен Порой на запад достигнахме южния край на Дойранското езеро. На гръцко-северно македонската граница при Стари Дойран проверката и грамадната опашка от над 200 автомобила в 35 градусова пек ни забави два часа. При минаването през Нови Дойран огледахме стръмния хълмист склон към връх Кала тепе

западно от езерото, където са се намирали българските позиции в Междусъюзническата и Първата световна войни.

Първата битка в района на град Дойран се е провела на 22 и 23 юни 1913 г. между гърци и българи, командвани от полк. Каварналиев. По време на Дойранската епопея (събирателно название на пет отбранителни сражения), в периода между 9 и 18 август 1916 г. загиват 1356 български войници; от 9 февруари до 8 май 1917 г. загиват 2000 български войни, а от 16 до 19 септември 1918 г. - 1736 наши войници. Загубите на Съглашенските войски за цялата война са над 27 000 души. Победата при Дойран е използвана, за да може българската делегация на преговорите за примирие в Солун, водена от Андрей Ляпчев, да издейства България да не бъде окупирана от войски на балканските държави.

Превалихме западните склонове на Беласица и се спуснахме покрай Кралевите кули в Струмица. Последва разходка в централната част на града с кафено-сладоледена почивка. Сравнително бързо преминахме границата при Ново село и Златарево. Поднесохме цветя на паметника на цар Самуил на трагичната за българската история крепост край с. Ключ към Национален парк-музей „Самуилова крепост“. На мръкване се прибрахме в гостоприемница „Света Неделя“.

11 август

След закуска се качихме в четири бусчета, които през с. Кладенци, по тесен и разбит път, ни закараха до частично възстановеното село Долене. Там, в просторна двуетажна къща с панорамни тераси, ни посрещнаха с уханен чай и ни разказаха за миналото на това място. Стари снимки за живота преди 50 години, книги, билки и лечебни мазила. Влязохме в две къщи - Сладката и Млечната, в които се предлагат натурални продукти на производители от Петричкия край. Видяхме млекопровод, по който от кошарите до мандрата са изпращали млякото за преработка. По автентичен начин са възстановени няколко къщи. Множество каменни огради (суха зидария) са превърнати в градинки с цветя. В църквата „Успение Богородично“ имаше канонични икони. Дървените колони и балконът са изписани с много цветни мотиви. Минахме под каменна козирка с прекрасен изглед, а от нея капеше вода. На северозапад се виждаше село Гега с останки от манастир и голяма църква. В околностите се отглеждат с капково напояване домати и други зеленчуци.

Следобед се разходихме по кестенова пътека с информационни табели за кестеновото дърво и местни птици и животни. С плавно изкачване стигнахме до Гьолчето - единственото езеро в северните Беласишки склонове. На слизане се отбихме в църквата „Света Неделя“. По хоризонтален път между селото и гората (по който минава кльонът - вътрешна гранична ограда) стигнахме югозападния край на Коларово. Запаляхме свещички в малката църква „Свети Мина“ и в богато обновения божи храм „Свети Димитър“. Вечерята бе разнообразна със занимателни игри за малки и големи, измислени и осъществени от Дамяна.

12 август

След кратка разходка нагоре по рекичка до грамаден тривековен платан с диаметър 2,75 м се насладихме на богата закуска. Качихме багажа на автобус № 1 и слязохме към центъра на селото, където ни чакаше от неделя другия рейс, икономисал сложните фериодизноснащи маневри.

В Исторически музей – Петрич с кратка беседа ни запознаха с миналото на града. Видяхме ценни експонати от историята и бита на местното население и от продължаващите разкопки на античния град Хераклея Синтика. Особено интересна бе релефната карта на Беласица и на Югозападна България.

В близкото езеро плаваха лебеди, до него имаше действащо детско авто-градче с малки автомобили за деца. За трети път посетихме археологическия обект Хераклея Синтика със значителни подобрения за удобство на туристите - Посетителски център, павилион за сувенири, повдигнати пешеходни пътеки, стълбища и наблюдателни площадки.

Пътем край Дупница се отбихме вляво и през Големо село се качихме в Бобовдолското автобусно депо. Двуетажна цехова сграда е превърната в музей, който постоянно се обогатява с вещи от социалистическо време - автомобили, мотоциклети, велосипеди, телевизори, радиоапарати, грамофони, домашни уреди, инструменти. В двора му има грижовно поддържана зоологическа градина с кокошки, пауни, патици, елени, лисици, прасета. В работническият стол обядвахме с вкусно приготвена храна от дъщерята на стопанина.

В село Мламолово на Паметника на загинали от войните се поклонихме на 33-ма герои, дали живота си за свободата на България. Той е разположен между кръга римска колона и четвъртитата ѝ основа, южно от изоставено училище.

През Дупница, покрай Самоков и по разбития път между селата Шипочене и Живково спряхме източно от Ихтиман за кратка почивка. В началния пункт в Казанлък приключихме четириднешното приключение.

Христо АНГЕЛОВ

ДА ОТКРИЕШ ОКСИТАНИЯ

Лятото е сезонът на пътешествията и летните изненади. Това лято ми даде възможност да открия Окситания – един от регионите на Южна Франция. Защото Франция не е само Париж и Лазурния бряг, Алпите и Прованс – места, с които често асоциираме тази многолика страна. Ако искаш да усетиш истинския дух на едно място, най-добре излез от утъпканите туристически пътеки и се впусни в приключението „Малко познат и нетрадиционен маршрут“. За мен Окситания беше такава приключение.

Сгушена между Пиренеите и Средиземно море, Окситания се оказва пътешествие към най-важното: земята, морето и небето. Невероятно разнообразие от пейзажи, оживени градове, страхотна храна и вина, вълнуваща история, която включва и връзка на катарите с българските богомили – тази част на Франция е като гоблен, изтъкан от сърчни ръце. Окситания е сравнително нов регион (2016 г.), който включва бившите исторически региони Лангедок-Русийон и Миди-Пиренеи и който е разделен на тринадесет департамента. Новото регионално име Окситания (Occitanie) е препратка към историческия език „Ок“. „Ок“ е начинът, по който окситански говорещите жители на тази част на югозападна Франция са казвали „да“.

Август месец... Летището на Безие, Южна Франция... Първото нещо, което ме посреща на стълбите на самолета е горещината – нетърпима и плътна. След минута усещаш вятъра и долавяш първите аромати – сгорещена от слънцето земя и цъфтящи билки. Оглеждаш се и в далечината виждаш размитите очертания на хълмове и сребристи маслинови горички. Летището на Безие е като самия град – не особено голямо, но оживено и бързо развиващо се. Намира се на около 15 км. югоизточно от центъра на града и се обслужва от чест автобусен транспорт до центъра на града (около 3 евро за 20-минутно пътуване). Летище „Безие“ е нараснало от 30 000 пътници и 23 000 полета през 2007 г. до малко под 300 000 пътници и 30 000 полета през 2023 г. Местните автобусни услуги са евтини и летището в Безие се опитва да съобрази разписанието на автобусите с пристигането на полетите.

Безие е интересен и колоритен град, в който се чувствате спокойно и уютно, независимо дали обичате да се разхождате по живописните малки улички, да разглеждате исторически забележителности или да изпиете чаша вино на някоя от масичките в местните ресторанчета. Безспорно най-недооцененият град в Окситания, Безие е чудесна изненада. Той е достатъчно малък, за да не е наводнен от голям брой туристи, но въпреки това има много характер. Един от най-старите градове във Франция, древноръцката колония Безие датира от 575 г. пр. Хр., което я прави малко по-млада от Марсилия (основана през 600 г. пр. Хр.). Започва живота си като римска колония около 6-ти век пр. Хр. Местоположението го прави ключова спирка по Виа Домиция, първият римски път в Галия, който

свързва Италия с Испания. След падането на Римската империя Безие преминава през ръцете на различни владетели, но с течение на времето градът развива своя култура и език, които сега наричаме окситански. До 12-ти век Безие е процъфтяващ град, известен със своите лозя, търговски пътища и силна местна идентичност. Но е известен и с нещо друго: толерантността към катарите, религиозна група, чиито вярвания оспорват авторитета на Католическата църква. И тези вярвания превръщат града в мишена.

22 юли 1209 година... Жителите на Безие се готвят за празника на Света Мария Магдалена, когато кръстоносците пристигат пред градските порти. Те са част от Албигойския кръстоносен поход, започнат от папата, за да унищожат катарската ерес в Южна Франция. Отдавна е известно, че сред населението на Безие живеят катари, но

се да бъде увлечена от гласа и историята на Азалаис, докато тя ни превежда през улиците на най-стария град във Франция от 12-ти век. По това време управлява виконт Раймон Тренкавел, Безие се наслаждава на златния си век, а катарите преживяват последните си часове... „Казвам се Азалаис. Аз съм момиче от Безие. Вестител на времето, моята цигулка и моята цитра са моите инструменти. Ланге д'ок е моят език. Той все още резонира в пеещия акцент на мъжете от тази страна. Аз съм трубадур, тробериц. Моите песни говорят за любов. Но тази вечер искам да изпея ужасната история на мъжете, които са били там, на този площад, в тази църква, преди осем века. Искам да им отдам почит и вие да разберете кои сме ние, хората от Безие.“ Усещането за случилото се на самото място, където стотици хора са защитавали своите вярвания и земята си е неописуемо!

Мостът „Пон Вьо“ е един от най-старите действащи мостове във Франция, построен през 12 век точно върху римски прелез. Той е разширяван и кърпен през годините, но основната структура все още е средновековна. Самият мост някога е бил част от Виа Домиция и в продължение на векове това е бил основният път за влизане и излизане от Безие. Поклонници, търговци, войници – всички са минавали от тук. Разходката по моста носи странното усещане, че стъпваш върху част от историята на града.

От катедралата поемам по калдъръмената улица Виене, минавам покрай малки площади, уютни барове и ресторанти и пристигам пред покрития пазар на Халите. Той все още се помещава в оригиналната сграда в стил Балтард и датира от 1891 г. Напълно е реновиран през 2024 г. Отворено от вторник до неделя, на това фантастично място може да намерите

пръснати из парка. Оттам идва и името му – Плато де Поет. Това е почит към езика и културата, които някога са определяли идентичността на тази част на Франция.

Днес Безие е известен като родното място на Пол Рике – човекът, създал величествения Канал де Миди, но има репутацията и на град за купони – особено по време на летния фестивал „Ферия“. Със своите милион посетители, фестивалът на Безие е най-големият в Лангедок. В продължение на 5 дни в средата на август Безие оживява по зрелищен начин с фойерверки, тълпи от хора, които се наслаждават на музика на живо и на забавления – от фламенко танци до френски рап. Участниците често са изцяло облечени в бяло, с червени кърпички. Пастис определено е любимата напитка през деня, но по време на Ферията се провежда и фестивал на виното. Така че може да опитате наистина отлични вина от района на Безие. Ферията обикновено започва около 22:00 часа и продължава до ранните часове на сутринта (въпреки че повечето заведения затварят около 1:00 часа). Да срещаш толкова много хора, облечени в традиционно бяло с червени връзки на врата, с пъстри шапки и усмихнати лица – това наистина е парти атмосфера, която ме кара малко да завиждам за тази ежегодна проява!

По неведоми причини винаги съм имала интерес към Земята на катарите. Дали заради трагичната и богата на събития история, заради пейзажите, които не можеш да забравиш, или заради бездънно яркото небе и преливащо в синьото море – не знам. Но знам, че Окситания е друг юг, далеч от шума на Френската Ривиера. Южна земя на традиции, които нейните жители обичат и пазят и които умеят да се наслаждават на малките удоволствия от живота.

Интересни факти за Окситания:

- Окситания е регион номер едно във Франция по биоразнообразие. Забележителните и защитени природни обекти представляват 40% от неговата територия: 7 регионални природни парка, 2 национални парка, 29 природни резервата, 249 обекта от мрежата „Натура 2000“ и други. 25% от средиземноморското му крайбрежие е собственост на Френската агенция за защита на крайбрежието;
- Окситания е водещ регион по брой плажове и пристанища, одобрени от Pavillion Bleu;
- Тя е на второ място по производство на възобновяема електроенергия (водноелектрическа, вятърна и слънчева);
- Регион Окситания е на първо място в страната по биологично земеделие, като заема повече от една четвърт от общата площ за биологично земеделие във Франция;
- Окситания е най-големият винен регион в света и неговите 80 наименования за произход представляват 36% виното във Франция. Тя е и френският лидер за биологично вино.

ТЕКСТ И СНИМКИ:
ГАЛИНА БОНЧЕВА

и много католици. Когато кръстоносците предявяват искане да бъдат предадени само катарите, жителите на града отказват. Този отказ предreshава съдбата на всички. Армията, водена от папския легат Арно Амори, шурмува града. Онова, което следва е брутално. Хиляди мъже, жени и деца са убити по улиците, в домовете си и дори в църквите, където се опитвали да намерят защита. Църквата „Ла Мадлен“, пълна с отчаяни хора, се превръща в място на една от най-кръвавите сцени. Летописец е записал как Арно Амори казва: „Убийте ги всички, Бог ще познае своите.“ Дали го е казал или не, все още се спори, но думите са запазени. До края на деня Безие е изгорен до основи. Това е едно от най-ужасните кланета през Средновековието и начало на кръстоносен поход, който ще продължи десетилетия.

Бях зрител на историята на катарите от Безие чрез звуково и светлинно шоу „Son et lumière“ в лятна августовска вечер, което се провежда от 1 юли до 31 август всяка година. Площадът пред църквата „Ла Мадлен“ е пълен с хора, насядали на топлата земя. Приглушеният шепот утихва и точно в 22.30 часа стените на църквата оживяват. Оставям

Днес Безие е възстановен и различен. Старият град ме поразил с емблематичната катедрала „Сен Назар“, с тесните живописни улички близо до „Ла Мадлен“, със стария мост „Пон Вьо“, с интересната архитектура на „Халите“. Построена върху древен римски храм, катедралата „Сен Назар“ е напълно разрушена по време на кръстоносния поход през 12-и век. В сегашния си вид е възстановена в средата на 13-и век с допълнения, които датират от следващи векове. До катедралата се намира старият затвор на Безие, в днешно време превърнат във висококласен хотел. В близост до катедралата има площадка, от която се открива невероятна гледка към околностите на града и към стария пешеходен мост. Откриват се покривите на града, река Орб отдолу, хълмовете на Лангедок в далечината, пешеходният мост. Това е една от най-хубавите гледки в Южна Франция. От площада на катедралата до моста е изградена пътека, която е сравнително скорошно допълнение и прави живота много по-лесен. Вървите и следват комбинация от рампи, пешеходни мостове и асансьори, които ви отвеждат до моста „Пон Вьо“. Тя е добре обозначена и не изисква много усилия.

истински местни продукти – морски дарове, сирена, месо и зеленчуци, да хапнете и пийнете. Разходката из стария град на Безие е интересна, защото е низ от неповторими със своята атмосфера малки улички. Сградите и техните капаци са избелели от години слънце и бури. Ако се взрете в тях, ще забележите словесите история, римски камък, средновековни арки и балкони от 19-и век.

В близост до гарата откривам едно външно кътче от града – Плато де Поет. Прекриваш прага на огромната порта от ковано желязо и попадаш в истинска градска градина – зелена, спокойна и вдъхновяваща. Паркът е създаден през 1867 г., за да свърже ж.п. гарата с театъра в горната част на Алеите „Пол Рике“. Той се простира на пет хектара и е обявен за исторически паметник. Това е природна смесица от големи дървета и растения, дори и езерце с патици и някоя и друга костенурка. В единия край има тревист амфитеатър, но основната забележителност е Фонтанът на Титана – драматична скулптура с водопади по скалите. Разхождайки се по алеите, ще забележите бюстовете на известни окситански поети,

40 ГОДИНИ ОТ ЕКСПЕДИЦИЯ „ПАМИР ‘85“ – ЗЛАТНА ГЛАВА В ИСТОРИЯТА НА ТД „ТРАПЕЗИЦА -1902“

През 2025 г. се навършват 40 години от едно от най-забележителните постижения за великотърновските алпинисти и емблематичен момент в историята на Туристическо дружество „Трапезица - 1902“ – експедицията до връх Комунизъм (днес Исмаил Самани, 7495 м) в планината Памир.

Това е експедиция, в която се преплитат физическо и психическо усилие, родолюбие, идеализъм и колективна воля и която остава ненадминат връх в постиженията на великотърновския Алпийски клуб.

Идеята за експедицията възниква в края на 1984 г. с цел да се отбележат две значими годишнини: 800 години от въстанието на Асен и Петър и обявяването на Търновград за столица на Второто българско царство, както и 90 години от началото на организираното туристическо движение в България. Първата международна изява на алпинистите от ТД „Трапезица“ бързо се превръща в кауза, която обединява институции, организации, клубове и граждани.

Начело на подготовката застава ръководителят Деян Станков, председател на клуба, с техническа подкрепа от треньора Георги Димитров. Политическият отговорник е Бойко Гурманов, а сред поддръжниците са Румяна Цонева – председател на организационния комитет и секретар на Общинския комитет на БКП и журналистът Веселин Долчинков, който отразява и документира експедицията с кинокамера.

Подготовката за експедицията продължава почти година. 17 души се включват в тренировъчния състав, а 9 са избрани за същинското изкачване. От ноември 1984 г. започват 23 мезоцикла, които включват 368 тренировъчни часа – в зала и в планински условия. Провеждат се зимни лагери в Стара планина и Рила, както и летен лагер в Пирин. Тренировките съчетават обща физическа подготовка (ОФП), специфична функционална издръжливост, технико-

тактическо катерене и дори разтоварващи спортове като плуване и волейбол. Всичко е прецизирано – от медицински тестове до специализирана екипировка, внасяна от чужбина, финансирана с лични и институционални средства.

Организацията включва и подготвителна работа на дипломатическо ниво: прави се опит за получаване на разрешение да бъде изкачен и именуван безименен връх Велико Търново, но съветската страна не откликва положително. Все пак целта е ясна: **връх Комунизъм (Исмаил Самани, 7495 м) – най-високият в бившия Съветски съюз.**

На 12 юли 1985 г. групата заминава, а на 16 юли пристига в базовия лагер Ачик Таш. След това започва аклиматизацията в лагера „Москвица“ на 4200 м, до който алпинистите са транспортирани с хеликоптер. В следващите дни започва изграждането на междинните лагери: първи лагер на 5350 м, който се намира в средата на реброто Бородкин; втори лагер на 6100 м на Памирското плато.

На 28 юли, по ирония на съдбата, по време на „почивен ден“ земята се разтърсва от мощно земетресение. Огромни

лавини се спускат от няколко върхове, включително по маршрута, по който минава групата. За щастие няма пострадали, но напрежението нараства. Решението: експедицията продължава – никой не се отказва.

На 2 август 1985 г. тримата алпинисти от първа група – Георги Димитров, Петър Панайотов и Борислав Маринов атакуват върха. В 15:40 часа по радиостанцията се чува: „На върха сме!“ Те монтират дуралуминиев вимпел с герба на Велико Търново, флагите на България и Велико Търново, както и символично лъвче. Природата не ги щади – буря, мъгла, сняг. Радиовръзката прекъсва. Голяма е тревогата в базовия лагер, където пада 60 см. нова снежна покривка. Едва в 22:00 ч. от руска група на връх Душанбе идва сигнал, че българите слизат към лагер III – „по мъжки, без чужда помощ, обвързани с въже“.

На 4 август върха изкачват и Петър Петров и Веселин Стефанов – още двама в списъка на победителите. „От четири експедиции само една е успешна. Ние имаме вече 5 души на върха. За клубна група това е великолепен резултат“, пише Деян Станков в дневника на експедицията.

Посрещането на алпинистите във Велико Търново е тържествено. През октомври 1985 г. се организира първото състезание по скално катерене за Купата на Велико Търново, вдъхновено от този успех. В края на годината се провежда официална среща с гражданите, организирана от ТД

„Трапезица 1902“ и Българския спортен тотализатор, на която са представени снимки и кадри от експедицията.

През годините 2015 и 2020 са организирани фотоизложби и възпоменателни събития, които припомнят духа на онези дни – с лични разкази, снимки и неизказани емоции.

Днес, през 2025 г., спомените все още са живи. След завръщането си Веселин Долчинков често си спомняше за мига, в който камерата му замръзва на 6000 метра: „Не заснех всичко, но душата ми запомни всичко.“ Днес тези думи звучат още по-силно. А Георги Димитров казва: „Понякога дори не вярвам, че сме го направили. Но виждаш снимките, усещаш въздуха и знаеш – бил си там.“

Днес Алпийският клуб при ТД „Трапезица – 1902“ е активен член на Българската федерация по катерене и алпинизъм. Съвременните дейности включват:

- Курсове за катерене на открито и в зала;
- Поддържане на Алпийския заслон;
- Катерачни състезания за деца и младежи;
- Съвместни мероприятия с други клубове;
- Обществени каузи.

Алпинисти от ТД „Трапезица 1902“ в състава на експедиция „Памир ‘85“

Деян Станков, ръководител. Служител в Окръжната станция на младите техници. Алпинист с богат опит и редица трудни зимни и летни изкачвания по най-големите родни стени, както и на първенеца на австрийските Алпи – Гросглокнер. През 1985 г. е на 41 години.

Георги Димитров, майстор на спорта по алпинизъм. Участник в проектосъстава на експедиция „Еверест 84“. Изкачил памирските седемхилядници Ленин и Комунизъм, както и

кавказкия Елбрус. С редица трудни изкачвания у нас, Татрите и Карпатите. Работник в Завода за телферни електродвигатели. През 1985 г. е на 29 години.

Петър Петров, майстор на спорта по алпинизъм. Участник в проектосъстава на експедиция „Еверест 84“. Изкачил върховете Ленин и Комунизъм, както и кавказкия Елбрус. С редица трудни изкачвания у нас, Татрите и Карпатите. Работник в МЗ „Белица“ – Килифарево. През 1985 г. е на 32 години.

Петър Панайотов, с изкачвания на най-трудните скални маршрути у нас. Показал най-добри резултати от физическите и функционалните тестове. Работник в СП „Кооппром“ – Велико Търново. През 1985 г. е на 25 години.

Борислав Маринов, с много добра техника на катерене по скали, с редица трудни зимни и летни изкачвания в нашите планини. Работник в СП „Благоустройство и комунално стопанство“. През 1985 г. е на 29 години.

Валентин Петров, алпинист с добра катерачна техника и отлична физическа издръжливост при продължителни зимни алпийски прояви. Строителен инженер в Зоналната проектантска организация. През 1985 г. е на 34 години.

Красимир Керемидчиев, със значителни постижения при летни и зимни алпийски прояви в нашите планини. Работник в Комбината за радиотехническа апаратура. През 1985 г. е на 32 години.

Валентин Солянов, млад алпинист с добра физическа и техническа подготовка, еднакво стабилен при скални и снежни условия. Работник в Завода за телферни електродвигатели. През 1985 г. е на 25 години.

Стефан Иванов, член на великотърновския отряд на Планинската контролно-спасителна служба. Извършил трудни изкачвания. Работник в СО „Изотсервиз“. През 1985 г. е на 31 години.

Веселин Стефанов, изключително силен физически алпинист, с всеотдайна подготовка, което особено му помага при продължителни скоростни зимни алпийски прояви. Работник в СП „Благоустройство и комунално стопанство“. През 1985 г. е на 34 години.

Бойко Гурманов, ръководител по политическата част. Пълномощник на общинския комитет на БКП за експедицията. Първи секретар на общинския комитет на ДКМС. През 1985 г. е на 31 години.

Веселин Долчинков, алпинист първи разряд, журналист, хроникьор на най-важните моменти от подготовката и реализацията на експедицията. Заснел на филмова и фотографска ленти уникални моменти от изкачванията в Памир.

информацията е от архива на ТД „Трапезица-1902“

АЙТОСКИ ТУРИСТИ ИЗКАЧИХА ВЪРХОВЕ ВЪВ ВИСОКИ ТАТРИ

През юли т. г. ТД „Чудни скали“ - Айтос организира и проведе преходи във Високите Татри в Словакия и в Полша. Освен 29 членове на дружеството участваха и туристи от ТД „Черноморски простори“ - Варна и ТД „100-те войводи“ - Сливен. Планината има алпийски характер и ниво на изкачване с висока трудност. Планински водач бе Тодор Иванов, а най-възрастните туристи бяха Кольо Стоянов (77 г.) от Айтос и Любомира Стефанова (73 г.) от Сливен.

На път за планината посетихме исторически и природни забележителности в Румъния - в градовете Куртя де Арджеш и Сибиу, старата църква на град Кълиманеш, солната мина в град Турда (най-голямата в Румъния); в Унгария - град Дебрецен и в Словакия - град Кошице.

На 21 юли част от групата предприе изкачване на връх Криван (2495 м н. в.) в Словакия. Този връх е емблематичен за Словакката история и словакия народ. Въпреки неговата му

надморска височина маршрутът минаваше през трудни участъци и пасажки. Беше преодоляна обща денивелация от 2 400 метра. Друга част от групата осъществи по-лек преход, като се наслади на красотите на Татрадските езера и обходи Млуничка долина. След отход в хотел в красивия курорт Щръбское плесо на 22 юли потеглихме за хижа „Хата под Рисми“ (2250 м н. в.), която бе изходен пункт за покоряването на вр. Риси (2500 м н. в.) - най-високите в Полша. Доброто време позволи на 23-ти юли 18 човека да изкачим Риси. Спускането от върха към хижа „Морско око“ бе истинско изпитание за волята и уменията на туристите. За три километра преход преодоляхме денивелация от 960 метра, като на места

средният наклон бе над 30%. Пътеката минава през зъбери, скални отвеси и цепнатини. Част от нея бе обезопасена с вериги. Благодарение на взаимомощта този труден, но изключително красив маршрут, бе преминат без инциденти.

ТД „Чудни скали“ - Айтос написа нова страница в своята дългогодишна история. За първи път туристи от Айтос изкачиха връх Криван в Словакия и връх Риси в Полша.

Тодор ИВАНОВ - ТД „Чудни скали“

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

ВЕЛИКОТЪРНОВСКА ОБЛАСТ

ТД „Трапезица 1902“ - гр. Велико Търново - 0896 64 77 78
УЦ „Момина крепост“ - 062 62 3 410; 0896 69 78 32 и 0896 75 70 49
ТД „Хемус“ - гр. Велико Търново - 0884 33 22 20 и 0884 33 22 21
Хижа „Грамадлива“ - 0884 33 22 20 и 0884 33 22 21
Заслон „Караиваново хорище“ - 0884 33 22 20 и 0884 33 22 21
ТД „Академик - ВТУ“ - гр. Велико Търново - 0889 71 01 88
Хижа „Кръстец“ - в ремонт
ТД „Чумерна 1901“ - гр. Елена - 0896 69 31 69
Тур. спалня „Д-р Христо Момчилов“ - 0896 69 31 69 и 0896 69 31 71
Хижа „Буковец“ - 0896 69 31 69 и 0896 69 31 70
Хижа „Чумерна“ - 0896 69 31 76
ТД „Росица“ - гр. Павликени - 0888 01 52 80
Хижа „Язовира“ - 0888 01 52 80
Ски-база „Грамадлива“ - 0878 30 03 23 и 0898 76 54 24

ВИДИНСКА ОБЛАСТ

ТД „Бонония“ - гр. Видин - 0896 76 61 43 и 0882 35 51 82
Хижа „Божурица“ - 0896 76 61 43 и 0882 35 51 82

ГАБРОВСКА ОБЛАСТ

ТД „Узана“ - 0899 96 34 21
Хижа „Узана“ - 0896 24 85 93 и 0886 79 29 82
Тур. спалня „Узана“ - 0899 96 34 21 и 0889 56 48 04
СТД „Бачо Киро“ - 0879 46 28 40; 0887 09 91 14 и 067 67 23 32
Къмпинг „Стринава“, Дряновски манастир - 0886 09 90 34
Хижа „Бачо Киро“ - 0887 09 91 14 и 0887 09 91 61
ТД „Росица Мазалат“ - 0882 96 62 64
Хижа „Мазалат“ - 0888 35 26 93
ТД „Планинец“ - 0889 80 06 82
ТД „Бръшляна“ и къмпинг - 067 76 30 19 и 067 76 31 19

ДОБРИЧКА ОБЛАСТ

ТД „Добротица“ - 0898 30 98 32
Хижа „Ботево“ - 0894 52 79 97

КЪРДЖАЛИЙСКА ОБЛАСТ

ТД „Белите брези“ - 0365 11 45 26; 0888 87 34 84 и 0887 11 80 99
Хижа „Белите брези“ - 0888 66 42 65

КЮСТЕНДИЛСКА ОБЛАСТ

ТД „Янина градина“ - 0899 11 79 22
Хижа „Яна“ - 0876 53 16 03
ТД „Рилски езера“ - 0988 81 89 31
Хижа „Скавица“ - 0877 38 83 05
Хижа „Рилски езера“ - 0886 50 94 09
ТД „Осогово“ - гр. Кюстендил - 0897 92 68 86 и 0882 96 64 26
Хижа „Иглика“ - 0893 99 08 15 и 0882 96 64 26
Хижа „Осогово“ - 0882 81 55 15, 0896 68 84 84 и 0882 96 64 26
Тур. комплекс „Три буки“ - 0887 56 42 65, 0895 62 52 20 и 0882 96 64 26

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако временно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com, соп или на тел. 0882 96 63 16.

ОБИКОЛКА ИЗ ЕТРОПОЛСКА СТАРА ПЛАНИНА

Националният туристически поход „Обиколка из Етрополска Стара планина“ се проведе от 19 до 21 септември тази година. В него участваха велосипедисти и пешеходци. Откриването на пешеходния и вело- поход бе в 9 часа. От центъра на Етрополе потеглиха 12 велосипедисти до манастир „Света Троица“. Във втория ден те преминаха по маршрут Етрополе - с. Бойковец - м. Соколов камък и обратно.

Пешеходците направихме тридневен поход. В първия ден преминахме по маршрут: Етрополе - Етрополски манастир - м. Суха равен, Бабина поляна, през смесена гора до м. Гроба - м. Кокалското - х. „Стражата“ - м. Заногата - връх Свищи плаз - х. „Кашана“, където нощувахме.

На следващия ден, отново в прекрасно слънчево време, преминахме по отсечка на централното било на Западна Стара планина. През връх Мургана достигнахме най-високия връх в Етрополска Стара планина - Мара Гидия (1790 м н. в.) и подсякохме

връх Баба. Под върха, в м. Хаджица има паметник на загинали руски войници и офицери, участници в Руско-турската освободителна война. През декември 1877 г. при опит да преминат Балкана на път за София те измръзват, затрупани в снега. Почетохме паметта им с минута мълчание. През Етрополски проход достигнахме местността Соколов камък, където нощувахме на палатков лагер. Както винаги, там наши колеги и приятели - членове на дружеството се бяха погрижили и ни посрещнаха с топла вечеря. Осигурили бяха вода за пиене и миене, необходими за всеки един планинар. На следващия ден слязохме в село Бойковец.

На всички походници бяха връчени грамоти за участие. Имаше представители от Правец, Бистрица и Етрополе. Благодарим на всички, които се включиха в похода, а тези, които не успяха да дойдат, очакваме догодина.

ТД „Туризм, спорт и екология - Етрополе“

„ПИРИН НИ ДАРЯВА С КРАСОТА И СПОКОЙСТВИЕ“

Група от 20 туристи-ветерани пристигнахме на 18 август в Добринище, за да отбележим 130 години от създаването на организирания туризъм в България. И макар най-младата от нас да е на 65 години, а най-възрастната на 85, жаждата ни за приключения е все така силна.

Освежихме се от студената вода на сребърния извор, след което посетихме параклиса „Козма и Дамян“.

Един от най-вълнуващите моменти беше, когато се отправихме към езерото Окоето (Равнашкото езеро) в подножието на връх Вихрен. Срещнахме група млади туристи от Благоевград и им пожелахме по пътен вятър, защото планината е за всички - от ветераните до новите поколения.

Посетихме и вековната Байкушева мур, която ни напомни за непреходността на природата, а по-късно разгледахме красивата църква

„Св. Троица“ в Банско, построена през далечната 1835 г.

На следващия ден се потопихме в магията на природата, посещавайки Стобските пирамиди. Тези причудливи скални и земни образувания, украсени с „каменни шапки“, известни още като Кулите и Чуките, Невястата и Самодивските комини, са истинско произведение на изкуството, изваяно от вятъра и дъжда.

Пътят ни продължи към Рилския манастир, но преди да се потопим в неговата история, се изкачихме до пещерата на Св. Иван Рилски, където той се е усамотявал в молитви. Усещането за святост и покой там е неопируемо.

За финал, като едно от най-ярките ни преживявания, се качихме с лифта до хижа „Безбог“. Оттам се открива гледка към едноименното езеро и връх Джангал, а ние продължихме към Поповото езеро.

Въпреки предизвикателствата, които ни носят годините, се върнахме у дома, заредени с приятни емоции и нови сили. Пирин ни дари с красота и спокойствие, които ще ни държат жизнени до следващите ни приключения. Защото за нас туризмът не е просто хоби - той е начин на живот.

Йорданка ВЪЛЛЕВА - КТВ при ТД „Чудни скали“ - Айтос

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „ЕХО“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай,
дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен дежурен пост

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец
Ръкописи не се приемат.

РЕДАКТОРИ: Петя Иванова - 0882 966 316; Иван Панкев
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирание; Алексей Жалов - почетен председател на Балканския спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ

ЕДНОДНЕВНА УЧЕНИЧЕСКА ЕКСКУРЗИЯ

ЕСЕННА ВАКАНЦИЯ 31.10.-03.11.

за деца от 7 до 14 години!

Място: БОНСОВИ ПОЛЯНИ

ДАТА: 31.10.2025

Цена: 60 лв.

Тръгване от София 9.00 ч.-17.00

- ✓ Планинска застраховка
- ✓ Транспорт с лицензиран автобус
- ✓ Планински водачи
- ✓ Приключения, игри и забавления

ЗАПИШЕТЕ
СВОЕТО
ДЕТЕ!За контакти:
0882-966-300

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ

ЕДНОДНЕВНА УЧЕНИЧЕСКА ЕКСКУРЗИЯ

ЕСЕННА ВАКАНЦИЯ 31.10.-03.11.

за деца от 7 до 14 години!

Място: ЛОЗЕНСКА ПЛАНИНА

ДАТА: 03.11.2025

Цена: 60 лв.

Тръгване от София 9.00 ч.-17.00

- ✓ Планинска застраховка
- ✓ Транспорт с лицензиран автобус
- ✓ Планински водачи
- ✓ Приключения, игри и забавления

ЗАПИШЕТЕ
СВОЕТО
ДЕТЕ!За контакти:
0882-966-300БЪЛГАРСКИ
ТУРИСТИЧЕСКИ
СЪЮЗ

Планински Застраховки Асистанс чужбина

Български туристически съюз предлага **планински застраховки**, както и разширената ни услуга за застраховки при **пътуване в чужбина**. Може да се възползвате от тази услуга, която предоставя допълнителна сигурност по време на пътувания извън страната.

Научете повече на:
0882 / 966-300

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ

ЕСЕННА ВАКАНЦИЯ СРЕД ПРИРОДАТА

Място: Мальовица

4 дни - цена: 440 лв.

Транспорт: Лицензиран автобус

Цената вкл.: 3 пълни пансиона,

лицензиран планински водач;

планинска застраховка

ДАТА: 31.10.-03.11.2025.

ОБАДЕТЕ
СЕ НА:
0882/966 300

БТС МАРКИРА НОВ ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТ

На 17 септември т. г. експерти от БТС и доброволци участваха в полагането на маркировка по нова туристическа пътека, която започва от село Лесковдол, Община Своге и стига до връх **Лиляка (1400 м н. в.)** в Голяма планина, дял на Стара планина.

Село Лесковдол е съставено от множество пръснати махали, част от които са изоставени. В източната част на землището на Лесковдол преминава участък от международния пешеходен маршрут ЕЗ в частта „Ком-Емине“.

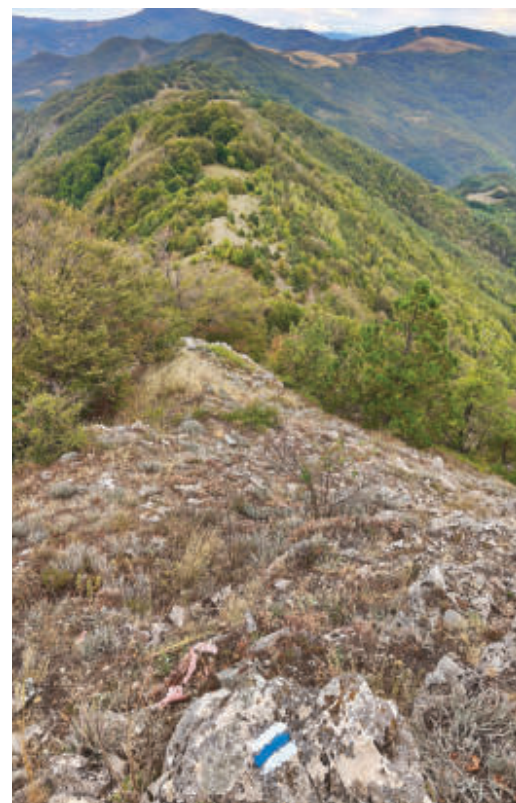
От района на връх Лиляка се вижда ясно цялата долина на село Лесковдол, върховете Плато, Чукава, Щадимо, Козница, цялата Ржана планина, Понор планина, Витоша и др. Новият маршрут започва недалеч от центъра на Лесковдол, на около 200 метра от кметството. Трасето до върха е с дължина 6 км. и ориентировъчно време за пешеходен преход 3 часа.

В деня на акцията бе прочистено цялото трасе по маршрута, поставени бяха нови указателни стрелки по утвърден стандарт

на БТС, положена бе и нова лентова маркировка. С поставянето на лентова маркировка връх Лиляка беше свързан с близкия маршрут „Ком-Емине“, по който пък бяха поставени табели по стандарт на **Европейската асоциация за пешеходен туризъм (ERA)**, на която БТС е пълноправен член.

От БТС благодарим на инициаторите на проекта и участващите в акцията доброволци.

Кристиан ПЕНЧЕВ

ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ЗАПИСВАНИЯ

тел.: 0882 96 63 00

имейл: infocenter.bts@gmail.com

